

ЗАКОН**О ПОТВРЂИВАЊУ КОНВЕНЦИЈЕ О ПРАВИМА ОСОБА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ****Члан 1.**

Потврђује се Конвенција о правима особа са инвалидитетом усвојена на 61. заседању Генералне скупштине Уједињених нација, на седници од 13. децембра 2006. године у Њујорку, у оригиналу на енглеском језику.

Члан 2.

Текст Конвенције о правима особа са инвалидитетом у оригиналу на енглеском језику и у преводу на српски језик гласи:

Annex I**Convention on the Rights of Persons with Disabilities****Preamble**

The States Parties to the present Convention,

(a) *Recalling* the principles proclaimed in the Charter of the United Nations which recognize the inherent dignity and worth and the equal and inalienable rights of all members of the human family as the foundation of freedom, justice and peace in the world,

(b) *Recognizing* that the United Nations, in the Universal Declaration of Human Rights and in the International Covenants on Human Rights, has proclaimed and agreed that everyone is entitled to all the rights and freedoms set forth therein, without distinction of any kind,

(c) *Reaffirming* the universality, indivisibility, interdependence and interrelatedness of all human rights and fundamental freedoms and the need for persons with disabilities to be guaranteed their full enjoyment without discrimination,

(d) *Recalling* the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, the International Covenant on Civil and Political Rights, the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination, the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, the Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, the Convention on the Rights of the Child, and the International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families,

(e) *Recognizing* that disability is an evolving concept and that disability results from the interaction between persons with impairments and attitudinal and environmental barriers that hinders their full and effective participation in society on an equal basis with others,

(f) *Recognizing* the importance of the principles and policy guidelines contained in the World Programme of Action concerning Disabled Persons and in the Standard Rules on the Equalization of Opportunities for Persons with

A/RES/61/106

Disabilities in influencing the promotion, formulation and evaluation of the policies, plans, programmes and actions at the national, regional and international levels to further equalize opportunities for persons with disabilities,

(g) *Emphasizing* the importance of mainstreaming disability issues as an integral part of relevant strategies of sustainable development,

(h) *Recognizing also* that discrimination against any person on the basis of disability is a violation of the inherent dignity and worth of the human person,

(i) *Recognizing further* the diversity of persons with disabilities,

(j) *Recognizing* the need to promote and protect the human rights of all persons with disabilities, including those who require more intensive support,

(k) *Concerned* that, despite these various instruments and undertakings, persons with disabilities continue to face barriers in their participation as equal members of society and violations of their human rights in all parts of the world,

(l) *Recognizing* the importance of international cooperation for improving the living conditions of persons with disabilities in every country, particularly in developing countries,

(m) *Recognizing* the valued existing and potential contributions made by persons with disabilities to the overall well-being and diversity of their communities, and that the promotion of the full enjoyment by persons with disabilities of their human rights and fundamental freedoms and of full participation by persons with disabilities will result in their enhanced sense of belonging and in significant advances in the human, social and economic development of society and the eradication of poverty,

(n) *Recognizing* the importance for persons with disabilities of their individual autonomy and independence, including the freedom to make their own choices,

(o) *Considering* that persons with disabilities should have the opportunity to be actively involved in decision-making processes about policies and programmes, including those directly concerning them,

(p) *Concerned* about the difficult conditions faced by persons with disabilities who are subject to multiple or aggravated forms of discrimination on the basis of race, colour, sex, language, religion, political or other opinion, national, ethnic, indigenous or social origin, property, birth, age or other status,

(q) *Recognizing* that women and girls with disabilities are often at greater risk, both within and outside the home, of violence, injury or abuse, neglect or negligent treatment, maltreatment or exploitation,

(r) *Recognizing* that children with disabilities should have full enjoyment of all human rights and fundamental freedoms on an equal basis with other children, and recalling obligations to that end undertaken by States Parties to the Convention on the Rights of the Child,

(s) *Emphasizing* the need to incorporate a gender perspective in all efforts to promote the full enjoyment of human rights and fundamental freedoms by persons with disabilities,

(t) *Highlighting* the fact that the majority of persons with disabilities live in conditions of poverty, and in this regard recognizing the critical need to address the negative impact of poverty on persons with disabilities,

A/RES/61/106

(u) *Bearing in mind* that conditions of peace and security based on full respect for the purposes and principles contained in the Charter of the United Nations and observance of applicable human rights instruments are indispensable for the full protection of persons with disabilities, in particular during armed conflicts and foreign occupation,

(v) *Recognizing* the importance of accessibility to the physical, social, economic and cultural environment, to health and education and to information and communication, in enabling persons with disabilities to fully enjoy all human rights and fundamental freedoms,

(w) *Realizing* that the individual, having duties to other individuals and to the community to which he or she belongs, is under a responsibility to strive for the promotion and observance of the rights recognized in the International Bill of Human Rights,

(x) *Convinced* that the family is the natural and fundamental group unit of society and is entitled to protection by society and the State, and that persons with disabilities and their family members should receive the necessary protection and assistance to enable families to contribute towards the full and equal enjoyment of the rights of persons with disabilities,

(y) *Convinced* that a comprehensive and integral international convention to promote and protect the rights and dignity of persons with disabilities will make a significant contribution to redressing the profound social disadvantage of persons with disabilities and promote their participation in the civil, political, economic, social and cultural spheres with equal opportunities, in both developing and developed countries,

Have agreed as follows:

Article 1

Purpose

The purpose of the present Convention is to promote, protect and ensure the full and equal enjoyment of all human rights and fundamental freedoms by all persons with disabilities, and to promote respect for their inherent dignity. Persons with disabilities include those who have long-term physical, mental, intellectual or sensory impairments which in interaction with various barriers may hinder their full and effective participation in society on an equal basis with others.

Article 2

Definitions

For the purposes of the present Convention:

“Communication” includes languages, display of text, Braille, tactile communication, large print, accessible multimedia as well as written, audio, plainlanguage,

human-reader and augmentative and alternative modes, means and formats of communication, including accessible information and communication technology;

“Language” includes spoken and signed languages and other forms of non-spoken languages;

“Discrimination on the basis of disability” means any distinction, exclusion or restriction on the basis of disability which has the purpose or effect of impairing or

A/RES/61/106

5

nullifying the recognition, enjoyment or exercise, on an equal basis with others, of all human rights and fundamental freedoms in the political, economic, social, cultural, civil or any other field. It includes all forms of discrimination, including denial of reasonable accommodation;

“Reasonable accommodation” means necessary and appropriate modification and adjustments not imposing a disproportionate or undue burden, where needed in a particular case, to ensure to persons with disabilities the enjoyment or exercise on an equal basis with others of all human rights and fundamental freedoms;

“Universal design” means the design of products, environments, programmes and services to be usable by all people, to the greatest extent possible, without the need for adaptation or specialized design. “Universal design” shall not exclude assistive devices for particular groups of persons with disabilities where this is needed.

Article 3

General principles

The principles of the present Convention shall be:

- (a) Respect for inherent dignity, individual autonomy including the freedom to make one’s own choices, and independence of persons;
- (b) Non-discrimination;
- (c) Full and effective participation and inclusion in society;
- (d) Respect for difference and acceptance of persons with disabilities as part of human diversity and humanity;
- (e) Equality of opportunity;
- (f) Accessibility;
- (g) Equality between men and women;
- (h) Respect for the evolving capacities of children with disabilities and respect for the right of children with disabilities to preserve their identities.

Article 4

General obligations

1. States Parties undertake to ensure and promote the full realization of all human rights and fundamental freedoms for all persons with disabilities without discrimination of any kind on the basis of disability. To this end, States Parties undertake:

- (a) To adopt all appropriate legislative, administrative and other measures for the implementation of the rights recognized in the present Convention;
- (b) To take all appropriate measures, including legislation, to modify or abolish existing laws, regulations, customs and practices that constitute discrimination against persons with disabilities;
- (c) To take into account the protection and promotion of the human rights of persons with disabilities in all policies and programmes;
- (d) To refrain from engaging in any act or practice that is inconsistent with the present Convention and to ensure that public authorities and institutions act in conformity with the present Convention;

A/RES/61/106

6

- (e) To take all appropriate measures to eliminate discrimination on the basis of disability by any person, organization or private enterprise;
- (f) To undertake or promote research and development of universally designed goods, services, equipment and facilities, as defined in article 2 of the present Convention, which should require the minimum possible adaptation and the least cost to meet the specific needs of a person with disabilities, to promote their availability and use, and to promote universal design in the development of standards and guidelines;
- (g) To undertake or promote research and development of, and to promote the availability and use of new technologies, including information and communications technologies, mobility aids, devices and assistive technologies, suitable for persons with disabilities, giving priority to technologies at an affordable cost;
- (h) To provide accessible information to persons with disabilities about mobility aids, devices and assistive technologies, including new technologies, as well as other forms of assistance, support services and facilities;
- (i) To promote the training of professionals and staff working with persons with disabilities in the rights recognized in the present Convention so as to better provide the assistance and services guaranteed by those rights.

2. With regard to economic, social and cultural rights, each State Party undertakes to take measures to the maximum of its available resources and, where needed, within the framework of international cooperation, with a view to achieving progressively the full realization of these rights, without prejudice to those obligations contained in the present Convention that are immediately applicable according to international law.

3. In the development and implementation of legislation and policies to implement the present Convention, and in other decision-making processes concerning issues relating to persons with disabilities, States Parties shall closely consult with and actively involve persons with disabilities, including children with disabilities, through their representative organizations.

4. Nothing in the present Convention shall affect any provisions which are more conducive to the realization of the rights of persons with disabilities and which may be contained in the law of a State Party or international law in force for that State. There shall be no restriction upon or derogation from any of the human rights and fundamental freedoms recognized or existing in any State Party to the present Convention pursuant to law, conventions, regulation or custom on the pretext that the present Convention does not recognize such rights or freedoms or that it recognizes them to a lesser extent.

5. The provisions of the present Convention shall extend to all parts of federal States without any limitations or exceptions.

Article 5

Equality and non-discrimination

1. States Parties recognize that all persons are equal before and under the law and are entitled without any discrimination to the equal protection and equal benefit of the law.

A/RES/61/106

7

2. States Parties shall prohibit all discrimination on the basis of disability and guarantee to persons with disabilities equal and effective legal protection against

discrimination on all grounds.

3. In order to promote equality and eliminate discrimination, States Parties shall take all appropriate steps to ensure that reasonable accommodation is provided.

4. Specific measures which are necessary to accelerate or achieve de facto equality of persons with disabilities shall not be considered discrimination under the terms of the present Convention.

Article 6

Women with disabilities

1. States Parties recognize that women and girls with disabilities are subject to multiple discrimination, and in this regard shall take measures to ensure the full and equal enjoyment by them of all human rights and fundamental freedoms.

2. States Parties shall take all appropriate measures to ensure the full development, advancement and empowerment of women, for the purpose of guaranteeing them the exercise and enjoyment of the human rights and fundamental freedoms set out in the present Convention.

Article 7

Children with disabilities

1. States Parties shall take all necessary measures to ensure the full enjoyment by children with disabilities of all human rights and fundamental freedoms on an equal basis with other children.

2. In all actions concerning children with disabilities, the best interests of the child shall be a primary consideration.

3. States Parties shall ensure that children with disabilities have the right to express their views freely on all matters affecting them, their views being given due weight in accordance with their age and maturity, on an equal basis with other children, and to be provided with disability and age-appropriate assistance to realize that right.

Article 8

Awareness-raising

1. States Parties undertake to adopt immediate, effective and appropriate measures:

(a) To raise awareness throughout society, including at the family level, regarding persons with disabilities, and to foster respect for the rights and dignity of persons with disabilities;

(b) To combat stereotypes, prejudices and harmful practices relating to persons with disabilities, including those based on sex and age, in all areas of life;

(c) To promote awareness of the capabilities and contributions of persons with disabilities.

A/RES/61/106

8

2. Measures to this end include:

(a) Initiating and maintaining effective public awareness campaigns designed:

(i) To nurture receptiveness to the rights of persons with disabilities;

- (ii) To promote positive perceptions and greater social awareness towards persons with disabilities;
- (iii) To promote recognition of the skills, merits and abilities of persons with disabilities, and of their contributions to the workplace and the labour market;
- (b) Fostering at all levels of the education system, including in all children from an early age, an attitude of respect for the rights of persons with disabilities;
- (c) Encouraging all organs of the media to portray persons with disabilities in a manner consistent with the purpose of the present Convention;
- (d) Promoting awareness-training programmes regarding persons with disabilities and the rights of persons with disabilities.

Article 9

Accessibility

1. To enable persons with disabilities to live independently and participate fully in all aspects of life, States Parties shall take appropriate measures to ensure to persons with disabilities access, on an equal basis with others, to the physical environment, to transportation, to information and communications, including information and communications technologies and systems, and to other facilities and services open or provided to the public, both in urban and in rural areas. These measures, which shall include the identification and elimination of obstacles and barriers to accessibility, shall apply to, inter alia:

- (a) Buildings, roads, transportation and other indoor and outdoor facilities, including schools, housing, medical facilities and workplaces;
- (b) Information, communications and other services, including electronic services and emergency services.

2. States Parties shall also take appropriate measures:

- (a) To develop, promulgate and monitor the implementation of minimum standards and guidelines for the accessibility of facilities and services open or provided to the public;
- (b) To ensure that private entities that offer facilities and services which are open or provided to the public take into account all aspects of accessibility for persons with disabilities;
- (c) To provide training for stakeholders on accessibility issues facing persons with disabilities;
- (d) To provide in buildings and other facilities open to the public signage in Braille and in easy to read and understand forms;
- (e) To provide forms of live assistance and intermediaries, including guides, readers and professional sign language interpreters, to facilitate accessibility to buildings and other facilities open to the public;

A/RES/61/106

9

- (f) To promote other appropriate forms of assistance and support to persons with disabilities to ensure their access to information;
- (g) To promote access for persons with disabilities to new information and communications technologies and systems, including the Internet;
- (h) To promote the design, development, production and distribution of accessible information and communications technologies and systems at an early

stage, so that these technologies and systems become accessible at minimum cost.

Article 10

Right to life

States Parties reaffirm that every human being has the inherent right to life and shall take all necessary measures to ensure its effective enjoyment by persons with disabilities on an equal basis with others.

Article 11

Situations of risk and humanitarian emergencies

States Parties shall take, in accordance with their obligations under international law, including international humanitarian law and international human rights law, all necessary measures to ensure the protection and safety of persons with disabilities in situations of risk, including situations of armed conflict, humanitarian emergencies and the occurrence of natural disasters.

Article 12

Equal recognition before the law

1. States Parties reaffirm that persons with disabilities have the right to recognition everywhere as persons before the law.
2. States Parties shall recognize that persons with disabilities enjoy legal capacity on an equal basis with others in all aspects of life.
3. States Parties shall take appropriate measures to provide access by persons with disabilities to the support they may require in exercising their legal capacity.
4. States Parties shall ensure that all measures that relate to the exercise of legal capacity provide for appropriate and effective safeguards to prevent abuse in accordance with international human rights law. Such safeguards shall ensure that measures relating to the exercise of legal capacity respect the rights, will and preferences of the person, are free of conflict of interest and undue influence, are proportional and tailored to the person's circumstances, apply for the shortest time possible and are subject to regular review by a competent, independent and impartial authority or judicial body. The safeguards shall be proportional to the degree to which such measures affect the person's rights and interests.
5. Subject to the provisions of this article, States Parties shall take all appropriate and effective measures to ensure the equal right of persons with disabilities to own or inherit property, to control their own financial affairs and to have equal access to bank loans, mortgages and other forms of financial credit, and shall ensure that persons with disabilities are not arbitrarily deprived of their property.

A/RES/61/106

10

Article 13

Access to justice

1. States Parties shall ensure effective access to justice for persons with disabilities on an equal basis with others, including through the provision of procedural and age-appropriate accommodations, in order to facilitate their effective role as direct and indirect participants, including as witnesses, in all legal proceedings, including at investigative and other preliminary stages.
2. In order to help to ensure effective access to justice for persons with disabilities, States Parties shall promote appropriate training for those working in

the field of administration of justice, including police and prison staff.

Article 14

Liberty and security of person

1. States Parties shall ensure that persons with disabilities, on an equal basis with others:

(a) Enjoy the right to liberty and security of person;

(b) Are not deprived of their liberty unlawfully or arbitrarily, and that any deprivation of liberty is in conformity with the law, and that the existence of a disability shall in no case justify a deprivation of liberty.

2. States Parties shall ensure that if persons with disabilities are deprived of their liberty through any process, they are, on an equal basis with others, entitled to guarantees in accordance with international human rights law and shall be treated in compliance with the objectives and principles of the present Convention, including by provision of reasonable accommodation.

Article 15

Freedom from torture or cruel, inhuman or degrading treatment or punishment

1. No one shall be subjected to torture or to cruel, inhuman or degrading treatment or punishment. In particular, no one shall be subjected without his or her free consent to medical or scientific experimentation.

2. States Parties shall take all effective legislative, administrative, judicial or other measures to prevent persons with disabilities, on an equal basis with others, from being subjected to torture or cruel, inhuman or degrading treatment or punishment.

Article 16

Freedom from exploitation, violence and abuse

1. States Parties shall take all appropriate legislative, administrative, social, educational and other measures to protect persons with disabilities, both within and outside the home, from all forms of exploitation, violence and abuse, including their gender-based aspects.

2. States Parties shall also take all appropriate measures to prevent all forms of exploitation, violence and abuse by ensuring, inter alia, appropriate forms of gender- and age-sensitive assistance and support for persons with disabilities and their families and caregivers, including through the provision of information and education on how to avoid, recognize and report instances of exploitation, violence and abuse. States Parties shall ensure that protection services are age-, gender- and disability-sensitive.

A/RES/61/106

11

3. In order to prevent the occurrence of all forms of exploitation, violence and abuse, States Parties shall ensure that all facilities and programmes designed to serve persons with disabilities are effectively monitored by independent authorities.

4. States Parties shall take all appropriate measures to promote the physical, cognitive and psychological recovery, rehabilitation and social reintegration of persons with disabilities who become victims of any form of exploitation, violence or abuse, including through the provision of protection services. Such recovery and reintegration shall take place in an environment that fosters the health, welfare, self-respect, dignity and autonomy of the person and takes into account gender- and

age-specific needs.

5. States Parties shall put in place effective legislation and policies, including women- and child-focused legislation and policies, to ensure that instances of exploitation, violence and abuse against persons with disabilities are identified, investigated and, where appropriate, prosecuted.

Article 17

Protecting the integrity of the person

Every person with disabilities has a right to respect for his or her physical and mental integrity on an equal basis with others.

Article 18

Liberty of movement and nationality

1. States Parties shall recognize the rights of persons with disabilities to liberty of movement, to freedom to choose their residence and to a nationality, on an equal basis with others, including by ensuring that persons with disabilities:

- (a) Have the right to acquire and change a nationality and are not deprived of their nationality arbitrarily or on the basis of disability;
- (b) Are not deprived, on the basis of disability, of their ability to obtain, possess and utilize documentation of their nationality or other documentation of identification, or to utilize relevant processes such as immigration proceedings, that may be needed to facilitate exercise of the right to liberty of movement;
- (c) Are free to leave any country, including their own;
- (d) Are not deprived, arbitrarily or on the basis of disability, of the right to enter their own country.

2. Children with disabilities shall be registered immediately after birth and shall have the right from birth to a name, the right to acquire a nationality and, as far as possible, the right to know and be cared for by their parents.

Article 19

Living independently and being included in the community

States Parties to the present Convention recognize the equal right of all persons with disabilities to live in the community, with choices equal to others, and shall take effective and appropriate measures to facilitate full enjoyment by persons with disabilities of this right and their full inclusion and participation in the community, including by ensuring that:

A/RES/61/106

12

- (a) Persons with disabilities have the opportunity to choose their place of residence and where and with whom they live on an equal basis with others and are not obliged to live in a particular living arrangement;
- (b) Persons with disabilities have access to a range of in-home, residential and other community support services, including personal assistance necessary to support living and inclusion in the community, and to prevent isolation or segregation from the community;
- (c) Community services and facilities for the general population are available on an equal basis to persons with disabilities and are responsive to their needs.

Article 20

Personal mobility

States Parties shall take effective measures to ensure personal mobility with the greatest possible independence for persons with disabilities, including by:

- (a) Facilitating the personal mobility of persons with disabilities in the manner and at the time of their choice, and at affordable cost;
- (b) Facilitating access by persons with disabilities to quality mobility aids, devices, assistive technologies and forms of live assistance and intermediaries, including by making them available at affordable cost;
- (c) Providing training in mobility skills to persons with disabilities and to specialist staff working with persons with disabilities;
- (d) Encouraging entities that produce mobility aids, devices and assistive technologies to take into account all aspects of mobility for persons with disabilities.

Article 21

Freedom of expression and opinion, and access to information

States Parties shall take all appropriate measures to ensure that persons with disabilities can exercise the right to freedom of expression and opinion, including the freedom to seek, receive and impart information and ideas on an equal basis with others and through all forms of communication of their choice, as defined in article 2 of the present Convention, including by:

- (a) Providing information intended for the general public to persons with disabilities in accessible formats and technologies appropriate to different kinds of disabilities in a timely manner and without additional cost;
- (b) Accepting and facilitating the use of sign languages, Braille, augmentative and alternative communication, and all other accessible means, modes and formats of communication of their choice by persons with disabilities in official interactions;
- (c) Urging private entities that provide services to the general public, including through the Internet, to provide information and services in accessible and usable formats for persons with disabilities;
- (d) Encouraging the mass media, including providers of information through the Internet, to make their services accessible to persons with disabilities;
- (e) Recognizing and promoting the use of sign languages.

A/RES/61/106

13

Article 22

Respect for privacy

1. No person with disabilities, regardless of place of residence or living arrangements, shall be subjected to arbitrary or unlawful interference with his or her privacy, family, home or correspondence or other types of communication or to unlawful attacks on his or her honour and reputation. Persons with disabilities have the right to the protection of the law against such interference or attacks.

2. States Parties shall protect the privacy of personal, health and rehabilitation information of persons with disabilities on an equal basis with others.

Article 23

Respect for home and the family

1. States Parties shall take effective and appropriate measures to eliminate discrimination against persons with disabilities in all matters relating to marriage, family, parenthood and relationships, on an equal basis with others, so as to ensure that:

(a) The right of all persons with disabilities who are of marriageable age to marry and to found a family on the basis of free and full consent of the intending spouses is recognized;

(b) The rights of persons with disabilities to decide freely and responsibly on the number and spacing of their children and to have access to age-appropriate information, reproductive and family planning education are recognized, and the means necessary to enable them to exercise these rights are provided;

(c) Persons with disabilities, including children, retain their fertility on an equal basis with others.

2. States Parties shall ensure the rights and responsibilities of persons with disabilities, with regard to guardianship, wardship, trusteeship, adoption of children or similar institutions, where these concepts exist in national legislation; in all cases the best interests of the child shall be paramount. States Parties shall render appropriate assistance to persons with disabilities in the performance of their childrearing responsibilities.

3. States Parties shall ensure that children with disabilities have equal rights with respect to family life. With a view to realizing these rights, and to prevent concealment, abandonment, neglect and segregation of children with disabilities, States Parties shall undertake to provide early and comprehensive information, services and support to children with disabilities and their families.

4. States Parties shall ensure that a child shall not be separated from his or her parents against their will, except when competent authorities subject to judicial review determine, in accordance with applicable law and procedures, that such separation is necessary for the best interests of the child. In no case shall a child be separated from parents on the basis of a disability of either the child or one or both of the parents.

5. States Parties shall, where the immediate family is unable to care for a child with disabilities, undertake every effort to provide alternative care within the wider family, and failing that, within the community in a family setting.

A/RES/61/106

14

Article 24

Education

1. States Parties recognize the right of persons with disabilities to education. With a view to realizing this right without discrimination and on the basis of equal opportunity, States Parties shall ensure an inclusive education system at all levels and lifelong learning directed to:

(a) The full development of human potential and sense of dignity and selfworth, and the strengthening of respect for human rights, fundamental freedoms and human diversity;

(b) The development by persons with disabilities of their personality, talents and creativity, as well as their mental and physical abilities, to their fullest potential;

(c) Enabling persons with disabilities to participate effectively in a free society.

2. In realizing this right, States Parties shall ensure that:

(a) Persons with disabilities are not excluded from the general education system on the basis of disability, and that children with disabilities are not excluded from free and compulsory primary education, or from secondary education, on the basis of disability;

(b) Persons with disabilities can access an inclusive, quality and free primary education and secondary education on an equal basis with others in the communities in which they live;

(c) Reasonable accommodation of the individual's requirements is provided;

(d) Persons with disabilities receive the support required, within the general education system, to facilitate their effective education;

(e) Effective individualized support measures are provided in environments that maximize academic and social development, consistent with the goal of full inclusion.

3. States Parties shall enable persons with disabilities to learn life and social development skills to facilitate their full and equal participation in education and as members of the community. To this end, States Parties shall take appropriate measures, including:

(a) Facilitating the learning of Braille, alternative script, augmentative and alternative modes, means and formats of communication and orientation and mobility skills, and facilitating peer support and mentoring;

(b) Facilitating the learning of sign language and the promotion of the linguistic identity of the deaf community;

(c) Ensuring that the education of persons, and in particular children, who are blind, deaf or deafblind, is delivered in the most appropriate languages and modes and means of communication for the individual, and in environments which maximize academic and social development.

4. In order to help ensure the realization of this right, States Parties shall take appropriate measures to employ teachers, including teachers with disabilities, who are qualified in sign language and/or Braille, and to train professionals and staff who work at all levels of education. Such training shall incorporate disability awareness and the use of appropriate augmentative and alternative modes, means

A/RES/61/106

15

and formats of communication, educational techniques and materials to support persons with disabilities.

5. States Parties shall ensure that persons with disabilities are able to access general tertiary education, vocational training, adult education and lifelong learning without discrimination and on an equal basis with others. To this end, States Parties shall ensure that reasonable accommodation is provided to persons with disabilities.

Article 25

Health

States Parties recognize that persons with disabilities have the right to the enjoyment of the highest attainable standard of health without discrimination on the basis of disability. States Parties shall take all appropriate measures to ensure access

for persons with disabilities to health services that are gender-sensitive, including health-related rehabilitation. In particular, States Parties shall:

- (a) Provide persons with disabilities with the same range, quality and standard of free or affordable health care and programmes as provided to other persons, including in the area of sexual and reproductive health and populationbased public health programmes;
- (b) Provide those health services needed by persons with disabilities specifically because of their disabilities, including early identification and intervention as appropriate, and services designed to minimize and prevent further disabilities, including among children and older persons;
- (c) Provide these health services as close as possible to people's own communities, including in rural areas;
- (d) Require health professionals to provide care of the same quality to persons with disabilities as to others, including on the basis of free and informed consent by, inter alia, raising awareness of the human rights, dignity, autonomy and needs of persons with disabilities through training and the promulgation of ethical standards for public and private health care;
- (e) Prohibit discrimination against persons with disabilities in the provision of health insurance, and life insurance where such insurance is permitted by national law, which shall be provided in a fair and reasonable manner;
- (f) Prevent discriminatory denial of health care or health services or food and fluids on the basis of disability.

Article 26

Habilitation and rehabilitation

1. States Parties shall take effective and appropriate measures, including through peer support, to enable persons with disabilities to attain and maintain maximum independence, full physical, mental, social and vocational ability, and full inclusion and participation in all aspects of life. To that end, States Parties shall organize, strengthen and extend comprehensive habilitation and rehabilitation services and programmes, particularly in the areas of health, employment, education and social services, in such a way that these services and programmes:

- (a) Begin at the earliest possible stage, and are based on the multidisciplinary assessment of individual needs and strengths;

A/RES/61/106

16

- (b) Support participation and inclusion in the community and all aspects of society, are voluntary, and are available to persons with disabilities as close as possible to their own communities, including in rural areas.

2. States Parties shall promote the development of initial and continuing training for professionals and staff working in habilitation and rehabilitation services.

3. States Parties shall promote the availability, knowledge and use of assistive devices and technologies, designed for persons with disabilities, as they relate to habilitation and rehabilitation.

Article 27

Work and employment

1. States Parties recognize the right of persons with disabilities to work, on an equal basis with others; this includes the right to the opportunity to gain a living by

work freely chosen or accepted in a labour market and work environment that is open, inclusive and accessible to persons with disabilities. States Parties shall safeguard and promote the realization of the right to work, including for those who acquire a disability during the course of employment, by taking appropriate steps, including through legislation, to, inter alia:

(a) Prohibit discrimination on the basis of disability with regard to all matters concerning all forms of employment, including conditions of recruitment, hiring and employment, continuance of employment, career advancement and safe and healthy working conditions;

(b) Protect the rights of persons with disabilities, on an equal basis with others, to just and favourable conditions of work, including equal opportunities and equal remuneration for work of equal value, safe and healthy working conditions, including protection from harassment, and the redress of grievances;

(c) Ensure that persons with disabilities are able to exercise their labour and trade union rights on an equal basis with others;

(d) Enable persons with disabilities to have effective access to general technical and vocational guidance programmes, placement services and vocational and continuing training;

(e) Promote employment opportunities and career advancement for persons with disabilities in the labour market, as well as assistance in finding, obtaining, maintaining and returning to employment;

(f) Promote opportunities for self-employment, entrepreneurship, the development of cooperatives and starting one's own business;

(g) Employ persons with disabilities in the public sector;

(h) Promote the employment of persons with disabilities in the private sector through appropriate policies and measures, which may include affirmative action programmes, incentives and other measures;

(i) Ensure that reasonable accommodation is provided to persons with disabilities in the workplace;

(j) Promote the acquisition by persons with disabilities of work experience in the open labour market;

(k) Promote vocational and professional rehabilitation, job retention and return-to-work programmes for persons with disabilities.

A/RES/61/106

17

2. States Parties shall ensure that persons with disabilities are not held in slavery or in servitude, and are protected, on an equal basis with others, from forced or compulsory labour.

Article 28

Adequate standard of living and social protection

1. States Parties recognize the right of persons with disabilities to an adequate standard of living for themselves and their families, including adequate food, clothing and housing, and to the continuous improvement of living conditions, and shall take appropriate steps to safeguard and promote the realization of this right without discrimination on the basis of disability.

2. States Parties recognize the right of persons with disabilities to social protection and to the enjoyment of that right without discrimination on the basis of

disability, and shall take appropriate steps to safeguard and promote the realization of this right, including measures:

- (a) To ensure equal access by persons with disabilities to clean water services, and to ensure access to appropriate and affordable services, devices and other assistance for disability-related needs;
- (b) To ensure access by persons with disabilities, in particular women and girls with disabilities and older persons with disabilities, to social protection programmes and poverty reduction programmes;
- (c) To ensure access by persons with disabilities and their families living in situations of poverty to assistance from the State with disability-related expenses, including adequate training, counselling, financial assistance and respite care;
- (d) To ensure access by persons with disabilities to public housing programmes;
- (e) To ensure equal access by persons with disabilities to retirement benefits and programmes.

Article 29

Participation in political and public life

States Parties shall guarantee to persons with disabilities political rights and the opportunity to enjoy them on an equal basis with others, and shall undertake:

- (a) To ensure that persons with disabilities can effectively and fully participate in political and public life on an equal basis with others, directly or through freely chosen representatives, including the right and opportunity for persons with disabilities to vote and be elected, inter alia, by:
  - (i) Ensuring that voting procedures, facilities and materials are appropriate, accessible and easy to understand and use;
  - (ii) Protecting the right of persons with disabilities to vote by secret ballot in elections and public referendums without intimidation, and to stand for elections, to effectively hold office and perform all public functions at all levels of government, facilitating the use of assistive and new technologies where appropriate;
  - (iii) Guaranteeing the free expression of the will of persons with disabilities as electors and to this end, where necessary, at their request, allowing assistance in voting by a person of their own choice;

A/RES/61/106

18

- (b) To promote actively an environment in which persons with disabilities can effectively and fully participate in the conduct of public affairs, without discrimination and on an equal basis with others, and encourage their participation in public affairs, including:
  - (i) Participation in non-governmental organizations and associations concerned with the public and political life of the country, and in the activities and administration of political parties;
  - (ii) Forming and joining organizations of persons with disabilities to represent persons with disabilities at international, national, regional and local levels.

Article 30

Participation in cultural life, recreation, leisure and sport

1. States Parties recognize the right of persons with disabilities to take part on an equal basis with others in cultural life, and shall take all appropriate measures to ensure that persons with disabilities:

(a) Enjoy access to cultural materials in accessible formats;

(b) Enjoy access to television programmes, films, theatre and other cultural activities, in accessible formats;

(c) Enjoy access to places for cultural performances or services, such as theatres, museums, cinemas, libraries and tourism services, and, as far as possible, enjoy access to monuments and sites of national cultural importance.

2. States Parties shall take appropriate measures to enable persons with disabilities to have the opportunity to develop and utilize their creative, artistic and intellectual potential, not only for their own benefit, but also for the enrichment of society.

3. States Parties shall take all appropriate steps, in accordance with international law, to ensure that laws protecting intellectual property rights do not constitute an unreasonable or discriminatory barrier to access by persons with disabilities to cultural materials.

4. Persons with disabilities shall be entitled, on an equal basis with others, to recognition and support of their specific cultural and linguistic identity, including sign languages and deaf culture.

5. With a view to enabling persons with disabilities to participate on an equal basis with others in recreational, leisure and sporting activities, States Parties shall take appropriate measures:

(a) To encourage and promote the participation, to the fullest extent possible, of persons with disabilities in mainstream sporting activities at all levels;

(b) To ensure that persons with disabilities have an opportunity to organize, develop and participate in disability-specific sporting and recreational activities and, to this end, encourage the provision, on an equal basis with others, of appropriate instruction, training and resources;

(c) To ensure that persons with disabilities have access to sporting, recreational and tourism venues;

A/RES/61/106

19

(d) To ensure that children with disabilities have equal access with other children to participation in play, recreation and leisure and sporting activities, including those activities in the school system;

(e) To ensure that persons with disabilities have access to services from those involved in the organization of recreational, tourism, leisure and sporting activities.

Article 31

Statistics and data collection

1. States Parties undertake to collect appropriate information, including statistical and research data, to enable them to formulate and implement policies to give effect to the present Convention. The process of collecting and maintaining this

information shall:

- (a) Comply with legally established safeguards, including legislation on data protection, to ensure confidentiality and respect for the privacy of persons with disabilities;
  - (b) Comply with internationally accepted norms to protect human rights and fundamental freedoms and ethical principles in the collection and use of statistics.
2. The information collected in accordance with this article shall be disaggregated, as appropriate, and used to help assess the implementation of States Parties' obligations under the present Convention and to identify and address the barriers faced by persons with disabilities in exercising their rights.
3. States Parties shall assume responsibility for the dissemination of these statistics and ensure their accessibility to persons with disabilities and others.

Article 32

International cooperation

1. States Parties recognize the importance of international cooperation and its promotion, in support of national efforts for the realization of the purpose and objectives of the present Convention, and will undertake appropriate and effective measures in this regard, between and among States and, as appropriate, in partnership with relevant international and regional organizations and civil society, in particular organizations of persons with disabilities. Such measures could include, inter alia:
- (a) Ensuring that international cooperation, including international development programmes, is inclusive of and accessible to persons with disabilities;
  - (b) Facilitating and supporting capacity-building, including through the exchange and sharing of information, experiences, training programmes and best practices;
  - (c) Facilitating cooperation in research and access to scientific and technical knowledge;
  - (d) Providing, as appropriate, technical and economic assistance, including by facilitating access to and sharing of accessible and assistive technologies, and through the transfer of technologies.
2. The provisions of this article are without prejudice to the obligations of each State Party to fulfil its obligations under the present Convention.

A/RES/61/106

20

Article 33

National implementation and monitoring

1. States Parties, in accordance with their system of organization, shall designate one or more focal points within government for matters relating to the implementation of the present Convention, and shall give due consideration to the establishment or designation of a coordination mechanism within government to facilitate related action in different sectors and at different levels.
2. States Parties shall, in accordance with their legal and administrative systems, maintain, strengthen, designate or establish within the State Party, a framework, including one or more independent mechanisms, as appropriate, to promote, protect and monitor implementation of the present Convention. When designating or establishing such a mechanism, States Parties shall take into account the principles

relating to the status and functioning of national institutions for protection and promotion of human rights.

3. Civil society, in particular persons with disabilities and their representative organizations, shall be involved and participate fully in the monitoring process.

Article 34

Committee on the Rights of Persons with Disabilities

1. There shall be established a Committee on the Rights of Persons with Disabilities (hereafter referred to as "the Committee"), which shall carry out the functions hereinafter provided.
2. The Committee shall consist, at the time of entry into force of the present Convention, of twelve experts. After an additional sixty ratifications or accessions to the Convention, the membership of the Committee shall increase by six members, attaining a maximum number of eighteen members.
3. The members of the Committee shall serve in their personal capacity and shall be of high moral standing and recognized competence and experience in the field covered by the present Convention. When nominating their candidates, States Parties are invited to give due consideration to the provision set out in article 4, paragraph 3, of the present Convention.
4. The members of the Committee shall be elected by States Parties, consideration being given to equitable geographical distribution, representation of the different forms of civilization and of the principal legal systems, balanced gender representation and participation of experts with disabilities.
5. The members of the Committee shall be elected by secret ballot from a list of persons nominated by the States Parties from among their nationals at meetings of the Conference of States Parties. At those meetings, for which two thirds of States Parties shall constitute a quorum, the persons elected to the Committee shall be those who obtain the largest number of votes and an absolute majority of the votes of the representatives of States Parties present and voting.
6. The initial election shall be held no later than six months after the date of entry into force of the present Convention. At least four months before the date of each election, the Secretary-General of the United Nations shall address a letter to the States Parties inviting them to submit the nominations within two months. The Secretary-General shall subsequently prepare a list in alphabetical order of all persons thus nominated, indicating the State Parties which have nominated them, and shall submit it to the States Parties to the present Convention.

A/RES/61/106

21

7. The members of the Committee shall be elected for a term of four years. They shall be eligible for re-election once. However, the term of six of the members elected at the first election shall expire at the end of two years; immediately after the first election, the names of these six members shall be chosen by lot by the chairperson of the meeting referred to in paragraph 5 of this article.
8. The election of the six additional members of the Committee shall be held on the occasion of regular elections, in accordance with the relevant provisions of this article.
9. If a member of the Committee dies or resigns or declares that for any other cause she or he can no longer perform her or his duties, the State Party which nominated the member shall appoint another expert possessing the qualifications and meeting the requirements set out in the relevant provisions of this article, to

serve for the remainder of the term.

10. The Committee shall establish its own rules of procedure.

11. The Secretary-General of the United Nations shall provide the necessary staff and facilities for the effective performance of the functions of the Committee under the present Convention, and shall convene its initial meeting.

12. With the approval of the General Assembly of the United Nations, the members of the Committee established under the present Convention shall receive emoluments from United Nations resources on such terms and conditions as the Assembly may decide, having regard to the importance of the Committee's responsibilities.

13. The members of the Committee shall be entitled to the facilities, privileges and immunities of experts on mission for the United Nations as laid down in the relevant sections of the Convention on the Privileges and Immunities of the United Nations.

Article 35

Reports by States Parties

1. Each State Party shall submit to the Committee, through the Secretary-General of the United Nations, a comprehensive report on measures taken to give effect to its obligations under the present Convention and on the progress made in that regard, within two years after the entry into force of the present Convention for the State Party concerned.

2. Thereafter, States Parties shall submit subsequent reports at least every four years and further whenever the Committee so requests.

3. The Committee shall decide any guidelines applicable to the content of the reports.

4. A State Party which has submitted a comprehensive initial report to the Committee need not, in its subsequent reports, repeat information previously provided. When preparing reports to the Committee, States Parties are invited to consider doing so in an open and transparent process and to give due consideration to the provision set out in article 4, paragraph 3, of the present Convention.

5. Reports may indicate factors and difficulties affecting the degree of fulfilment of obligations under the present Convention.

A/RES/61/106

22

Article 36

Consideration of reports

1. Each report shall be considered by the Committee, which shall make such suggestions and general recommendations on the report as it may consider appropriate and shall forward these to the State Party concerned. The State Party may respond with any information it chooses to the Committee. The Committee may request further information from States Parties relevant to the implementation of the present Convention.

2. If a State Party is significantly overdue in the submission of a report, the Committee may notify the State Party concerned of the need to examine the implementation of the present Convention in that State Party, on the basis of reliable information available to the Committee, if the relevant report is not submitted within three months following the notification. The Committee shall invite the State Party concerned to participate in such examination. Should the State Party respond

by submitting the relevant report, the provisions of paragraph 1 of this article will apply.

3. The Secretary-General of the United Nations shall make available the reports to all States Parties.

4. States Parties shall make their reports widely available to the public in their own countries and facilitate access to the suggestions and general recommendations relating to these reports.

5. The Committee shall transmit, as it may consider appropriate, to the specialized agencies, funds and programmes of the United Nations, and other competent bodies, reports from States Parties in order to address a request or indication of a need for technical advice or assistance contained therein, along with the Committee's observations and recommendations, if any, on these requests or indications.

Article 37

Cooperation between States Parties and the Committee

1. Each State Party shall cooperate with the Committee and assist its members in the fulfilment of their mandate.

2. In its relationship with States Parties, the Committee shall give due consideration to ways and means of enhancing national capacities for the implementation of the present Convention, including through international cooperation.

Article 38

Relationship of the Committee with other bodies

In order to foster the effective implementation of the present Convention and to encourage international cooperation in the field covered by the present Convention:

(a) The specialized agencies and other United Nations organs shall be entitled to be represented at the consideration of the implementation of such provisions of the present Convention as fall within the scope of their mandate. The Committee may invite the specialized agencies and other competent bodies as it may consider appropriate to provide expert advice on the implementation of the Convention in areas falling within the scope of their respective mandates. The

A/RES/61/106

23

Committee may invite specialized agencies and other United Nations organs to submit reports on the implementation of the Convention in areas falling within the scope of their activities;

(b) The Committee, as it discharges its mandate, shall consult, as appropriate, other relevant bodies instituted by international human rights treaties, with a view to ensuring the consistency of their respective reporting guidelines, suggestions and general recommendations, and avoiding duplication and overlap in the performance of their functions.

Article 39

Report of the Committee

The Committee shall report every two years to the General Assembly and to the Economic and Social Council on its activities, and may make suggestions and general recommendations based on the examination of reports and information

received from the States Parties. Such suggestions and general recommendations shall be included in the report of the Committee together with comments, if any, from States Parties.

Article 40

Conference of States Parties

1. The States Parties shall meet regularly in a Conference of States Parties in order to consider any matter with regard to the implementation of the present Convention.
2. No later than six months after the entry into force of the present Convention, the Conference of States Parties shall be convened by the Secretary-General of the United Nations. The subsequent meetings shall be convened by the Secretary-General biennially or upon the decision of the Conference of States Parties.

Article 41

Depositary

The Secretary-General of the United Nations shall be the depositary of the present Convention.

Article 42

Signature

The present Convention shall be open for signature by all States and by regional integration organizations at United Nations Headquarters in New York as of 30 March 2007.

Article 43

Consent to be bound

The present Convention shall be subject to ratification by signatory States and to formal confirmation by signatory regional integration organizations. It shall be open for accession by any State or regional integration organization which has not signed the Convention.

A/RES/61/106

24

Article 44

Regional integration organizations

1. "Regional integration organization" shall mean an organization constituted by sovereign States of a given region, to which its member States have transferred competence in respect of matters governed by the present Convention. Such organizations shall declare, in their instruments of formal confirmation or accession, the extent of their competence with respect to matters governed by the present Convention. Subsequently, they shall inform the depositary of any substantial modification in the extent of their competence.
2. References to "States Parties" in the present Convention shall apply to such organizations within the limits of their competence.
3. For the purposes of article 45, paragraph 1, and article 47, paragraphs 2 and 3, of the present Convention, any instrument deposited by a regional integration organization shall not be counted.
4. Regional integration organizations, in matters within their competence, may exercise their right to vote in the Conference of States Parties, with a number of

votes equal to the number of their member States that are Parties to the present Convention. Such an organization shall not exercise its right to vote if any of its member States exercises its right, and vice versa.

Article 45

Entry into force

1. The present Convention shall enter into force on the thirtieth day after the deposit of the twentieth instrument of ratification or accession.
2. For each State or regional integration organization ratifying, formally confirming or acceding to the present Convention after the deposit of the twentieth such instrument, the Convention shall enter into force on the thirtieth day after the deposit of its own such instrument.

Article 46

Reservations

1. Reservations incompatible with the object and purpose of the present Convention shall not be permitted.
2. Reservations may be withdrawn at any time.

Article 47

Amendments

1. Any State Party may propose an amendment to the present Convention and submit it to the Secretary-General of the United Nations. The Secretary-General shall communicate any proposed amendments to States Parties, with a request to be notified whether they favour a conference of States Parties for the purpose of considering and deciding upon the proposals. In the event that, within four months from the date of such communication, at least one third of the States Parties favour such a conference, the Secretary-General shall convene the conference under the auspices of the United Nations. Any amendment adopted by a majority of two thirds of the States Parties present and voting shall be submitted by the Secretary-General to the General Assembly of the United Nations for approval and thereafter to all States Parties for acceptance.

A/RES/61/106

25

2. An amendment adopted and approved in accordance with paragraph 1 of this article shall enter into force on the thirtieth day after the number of instruments of acceptance deposited reaches two thirds of the number of States Parties at the date of adoption of the amendment. Thereafter, the amendment shall enter into force for any State Party on the thirtieth day following the deposit of its own instrument of acceptance. An amendment shall be binding only on those States Parties which have accepted it.
3. If so decided by the Conference of States Parties by consensus, an amendment adopted and approved in accordance with paragraph 1 of this article which relates exclusively to articles 34, 38, 39 and 40 shall enter into force for all States Parties on the thirtieth day after the number of instruments of acceptance deposited reaches two thirds of the number of States Parties at the date of adoption of the amendment.

Article 48

Denunciation

A State Party may denounce the present Convention by written notification to

the Secretary-General of the United Nations. The denunciation shall become effective one year after the date of receipt of the notification by the Secretary-General.

Article 49

Accessible format

The text of the present Convention shall be made available in accessible formats.

Article 50

Authentic texts

The Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts of the present Convention shall be equally authentic.

IN WITNESS THEREOF the undersigned plenipotentiaries, being duly authorized thereto by their respective Governments, have signed the present Convention.

Анекс I

Конвенција о правима особа са инвалидитетом

Преамбула

Државе стране уговорнице ове конвенције,

- (а) *Подсећајући* на начела Повеље Уједињених нација којима се признају урођено достојанство и вредност као и једнака и неотуђива права свих чланова људске породице као темељ слободе, правде и мира у свету;
- (б) *Имајући у виду* да су Уједињене нације у Општој декларацији о људским правима и Међународним пактовима о људским правима прокламовале и сагласиле се да сваком појединцу припадају сва права и слободе садржане у тим документима, без дискриминације било које врсте;
- (ц) *Поново потврђујући* универзалност, недељивост, међузависност и међусобну повезаност свих људских права и основних слобода, као и потребу да се особама са инвалидитетом гарантује пуно уживање тих права и слобода без дискриминације;
- (д) *Подсећајући* на Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима, Међународни пакт о грађанским и политичким правима, Међународну конвенцију о уклањању свих облика расне дискриминације, Конвенцију о уклањању свих облика дискриминације жена, Конвенцију против тортуре и других облика окрутног, нехуманог или понижавајућег поступања или кажњавања, Конвенцију о правима детета и на Међународну конвенцију о заштити права свих радника миграната и чланова њихове породице;
- (е) *Свесне* да инвалидитет представља концепт који се развија и да инвалидитет произлази из интеракције лица са оштећењима и

барииера у понашању и окружењу којима се онемогућава њихово пуно и делотворно учешће у друштву равноправно са другима;

- (ф) Уважавајући значај начела и општих смерница садржаних у Светском акционом програму за инвалиде и у Стандардним правилима о изједначавању могућности за особе са инвалидитетом у погледу утицаја на унапређење, формулисање и оцењивање политика, планова, програма и акција на националном, регионалном и међународном нивоу како би се још више изједначиле могућности у односу на особе са инвалидитетом;
- (г) Наглашавајући важност укључивања проблема инвалидитета у релевантне стратегије одрживог развоја као њиховог саставног дела,
- (х) Признајући такође да дискриминација против било које особе по основу инвалидитета представља повреду урођеног достојанства и вредности људског бића,
- (и) Констатујући надаље различитост особа са инвалидитетом,
- (ј) Увиђајући и потребу за унапређењем и заштитом људских права свих особа са инвалидитетом, укључујући оне којима је потребна интензивнија подршка,
- (к) Изражавајући забринутост због тога што, упркос овим разним инструментима и подухватима, особе са инвалидитетом и даље наилазе на препреке у свом учешћу као равноправни чланови друштва и на кршења њихових људских права у свим деловима света,
- (л) Признајући значај међународне сарадње за побољшање животних услова особа са инвалидитетом у свакој земљи, посебно у земљама у развоју,
- (м) Уважавајући драгоцене постојеће и потенцијалне доприносе особа са инвалидитетом свеукупној добробити и разноликости њихових заједница, као и да ће остварење пуног уживања људских права и основних слобода од стране особа са инвалидитетом и пуно учешће особа са инвалидитетом довести до јачања њиховог осећања припадности и до значајног напретка хуманог, друштвеног и економског развоја друштва и искорењивања сиромаштва,
- (н) Свесне и значаја који за особе са инвалидитетом има њихова индивидуална самосталност и независност укључујући слободу сопственог избора,
- (о) Имајући у виду да особе са инвалидитетом треба да имају прилику да активно учествују у процесима одлучивања о политикама и програмима, укључујући и оне који их се непосредно тичу,
- (п) Забринуте због тешких услова с којима се суочавају особе са инвалидитетом које су изложене вишеструким и погоршаним облицима дискриминације по основу расе, боје коже, пола, језика, вероисповести, политичког или другог убеђења, националног, етничког, аутохтоног или социјалног порекла, имовинског стања, рођења, животног доба или другог статуса,

- (q) Констатујући да често постоји већи ризик да жене и девојке са инвалидитетом, како у породици тако и изван ње, буду изложене насиљу, повреди или злостављању, занемаривању или немарном опхођењу, лошем поступању или експлоатацији,
- (p) Констатујући да би деца са инвалидитетом требало да у потпуности уживају сва људска права и основне слободе на једнакој основи са другом децом и подсећајући на обавезе у том смислу држава страна уговорница Конвенције о правима детета,
- (с) Наглашавајући потребу укључивања родне равноправности у све напоре у циљу остварења пуног уживања људских права и основних слобода особа са инвалидитетом,
- (т) Истичући чињеницу да већина особа са инвалидитетом живи у условима сиромаштва и признајући у том погледу хитну потребу решавања негативног утицаја сиромаштва на особе са инвалидитетом,
- (у) Имајући у виду да су услови мира и безбедности, засновани на пуном поштовању циљева и начела Повеље Уједињених нација, као и на поштовању применљивих инструмената људских права, неопходни за пуну заштиту особа са инвалидитетом, посебно за време оружаних сукоба и стране окупације,
- (в) Увиђајући значај доступности физичког, социјалног, економског и културног окружења, здравља и образовања као и информација могућности комуникације, у процесу омогућавања особама са инвалидитетом да у потпуности уживају сва људска права и основне слободе,
- (w) Схватајући да је појединац, који има обавезе према другим појединцима и према заједници којој он/она припада, дужан да се бори за унапређење и поштовање права признатих у Међународној повељи о људским правима,
- (х) Уверене да је породица природна и основна групна јединица друштва и да има право на заштиту друштва и државе, као и да би особе са инвалидитетом и чланови њихове породице требало да имају неопходну заштиту и помоћ како би се породицама омогућило да допринесу пуном и једнаком уживању права особа са инвалидитетом,
- (у) Уверене да ће свеобухватна и интегрална међународна конвенција о унапређењу и заштити права и достојанства особа са инвалидитетом значајно допринети побољшању озбиљног друштвеног неповољног положаја особа са инвалидитетом и унапредити њихово учешће у цивилним, политичким, економским, друштвеним у културним областима уз једнаке могућности, како у земљама у развоју тако и у развијеним земљама,

Сагласиле су се о следећем:

Члан 1.

Циљ

Циљ ове конвенције је да се унапреди, заштити и осигура пуно и једнако уживање свих људских права и основних слобода свим особама са инвалидитетом и унапреди поштовање њиховог урођеног достојанства.

Особе са инвалидитетом укључују и оне који имају дугорочна физичка, ментална, интелектуална или чулна оштећења која у интеракцији са разним препрекама могу ометати њихово пуно и ефикасно учешће у друштву на једнакој основи са другима.

Члан 2.

Дефиниције

За сврхе ове конвенције:

„Комуникација” подразумева језике, приказ текста, Брајево писмо, тактилну комуникацију, крупна слова, приступ мултимедијима као и писане, аудио, усмене, читачке и аугментативе и алтернативне начине, средства и формате комуникације, укључујући приступ информацијама и комуникационој технологији;

„Језик” подразумева говорни и језик знакова и друге облике неговорних језика;

„Дискриминација по основу инвалидитета” подразумева сваку разлику, искључивање или ограничење на основу инвалидитета, што има за циљ или ефекат нарушења или поништења признавања, уживања или вршења, равноправно са другима, свих људских права и основних слобода у политичкој, економској, друштвеној, културној, цивилној или било којој другој области. Она обухвата и све облике дискриминације, укључујући ускраћивање разумног прилагођавања;

„Разумно прилагођавање” означава неопходно и адекватно модификовање и усклађивање којим се не намеће несразмерно, односно непотребно оптерећење, тамо где је то у конкретном случају потребно, како би се обезбедило да особе са инвалидитетом уживају, односно остварују равноправно са другима сва људска права и основне слободе;

„Универзални дизајн” означава дизајн производа, окружења, програма и услуга које користе сви, у највећој могућој мери, без потребе прилагођавања или специјалног дизајнирања. ”Универзални дизајн” не искључује помоћна средства за одређене групе особа са инвалидитетом тамо где је то потребно.

Члан 3.

Општа начела

Начела ове конвенције су следећа:

- (а) поштовање урођеног достојанства, индивидуална самосталност укључујући слободу властитог избора и независност особа;
- (б) забрана дискриминације;
- (ц) пуно и ефикасно учешће и укључивање у друштво;
- (д) уважавање разлика и прихватање особа са инвалидитетом као дела људске разноликости и човечанства;
- (е) једнаке могућности;
- (ф) доступност;
- (г) равноправност жена и мушкараца;
- (х) уважавање развојних способности деце са инвалидитетом као и поштовање права деце са инвалидитетом на очување свог идентитета.

Члан 4.

Опште обавезе

1. Државе стране уговорнице прихватају да обезбеде и унапреде пуно остваривање свих људских права и основних слобода за све особе са инвалидитетом без дискриминације било које врсте по основу инвалидитета. У том циљу државе стране уговорнице преузимају обавезу да:
  - (а) усвоје све одговарајуће законодавне, административне и друге мере за остварење права признатих овом конвенцијом;
  - (б) предузму све одговарајуће мере, укључујући и законодавство, у циљу мењања или укидања постојећих закона, прописа, обичаја и праксе који представљају дискриминацију према особама са инвалидитетом;
  - (ц) узму у обзир заштиту и унапређење људских права особа са инвалидитетом у оквиру свих политика и програма;
  - (д) се уздржавају од свих поступака или праксе који нису у складу са овом Конвенцијом, као и да обезбеде да државни органи и институције делују у складу са овом Конвенцијом;
  - (е) предузму све одговарајуће мере за отклањање дискриминације по основу инвалидности од стране било ког лица, организације или приватног предузећа;
  - (ф) да предузму односно подстичу истраживање и развој универзално дизајнираних предмета, услуга, опреме и уређаја, како је дефинисано у члану 2. ове конвенције, што би требало да изискује минимално евентуално прилагођавање и најниже трошкове у циљу задовољавања специфичних потреба особе са инвалидитетом, унапређења њихове доступности и коришћења, као и подстицања универзалног дизајна у утврђивању стандарда и смерница;
  - (г) да предузму односно подстичу истраживање и развој, доступност и коришћење нових технологија, укључујући информационе и комуникационе технологије, помагала за кретање, средства и технологије за помоћ погодне за особе са инвалидитетом, при чему треба дати предност технологијама чија је цена приступачна;
  - (х) да пруже доступне информације особама са инвалидитетом о помагалима за кретање, средствима и технологијама за помоћ, укључујући нове технологије, као и друге облике помоћи, услуга подршке и олакшице;
  - (и) да подстичу обуку стручних кадрова и особља које ради са особама са инвалидитетом о правима предвиђеним овом конвенцијом како би се обезбедила боља помоћ и услуге гарантоване на основу тих права.
2. Што се тиче економских, социјалних и културних права, свака држава страна уговорница преузима обавезу се да предузме мере у складу са својим максимално расположивим средствима и, тамо где је то потребно, у оквиру међународне сарадње, како би се постепено осигурало пуно остваривање тих права без штете по оне обавезе садржане у овој конвенцији које су одмах применљиве према међународном праву.

3. У изради и примени прописа и политика у циљу примене ове конвенције, као и у другим процесима одлучивања у вези с питањима која се тичу особа са инвалидитетом, државе стране уговорнице ће тесно сарађивати и активно укључивати особе са инвалидитетом, укључујући и децу са инвалидитетом преко њихових репрезентативних организација.
4. Ниједна одредба ове конвенције неће утицати на евентуалне друге одредбе које у већој мери воде остваривању права особа са инвалидитетом, а које могу бити садржане у праву државе стране уговорнице или међународном праву које је на снази у односу на ту државу. Неће бити ограничавања, односно одступања од било којег људског права и основних слобода признатих или постојећих у било којој држави страни уговорници ове конвенције у складу с правом, конвенцијама, прописима или обичајима под изговором да се овом конвенцијом не признају та права или слободе, односно да се признају у мањој мери.
5. Одредбе ове конвенције односе се на све делове савезних држава без икаквих ограничења, односно изузетака.

Члан 5.

Једнакост и забрана дискриминације

1. Државе стране уговорнице констатују да су сви појединци једнаки пред законом и по закону, као и да имају право да без икакве дискриминације уживају једнаку заштиту и једнаке погодности у складу са законом.
2. Државе стране уговорнице ће забранити сваку дискриминацију по основу инвалидности и гарантоваће особама са инвалидитетом једнаку и ефикасну правну заштиту од дискриминације по било ком основу.
3. Да би унапредиле једнакост и отклониле дискриминацију, државе стране уговорнице ће предузети све одговарајуће кораке за обезбеђење разумног прилагођавања.
4. Посебне мере које су неопходне за убрзавање или достизање de facto једнакости особа са инвалидитетом неће се сматрати дискриминацијом у смислу одредаба ове конвенције.

Члан 6.

Жене са инвалидитетом

1. Државе стране уговорнице су свесне тога да су жене и девојке са инвалидитетом изложене вишеструкој дискриминацији и у том погледу ће предузети мере како би им обезбедиле потпуно и равноправно остваривање свих људских права и основних слобода.
2. Државе стране уговорнице ће предузети све одговарајуће мере како би обезбедиле потпун развој, напредак и оспособљавање жена да би им се гарантовало вршење и уживање људских права и основних слобода садржаних у овој конвенцији.

Члан 7.

Деца са инвалидитетом

1. Државе стране уговорнице ће предузети све неопходне мере да се деци са инвалидитетом обезбеди да, равноправно са другом децом, у пуној мери уживају сва људска права и основне слободе.
2. У свим акцијама које се тичу деце са инвалидитетом мора се превасходно водити рачуна о најбољим интересима детета.
3. Државе стране уговорнице ће обезбедити да деца са инвалидитетом имају право на слободно изражавање свог мишљења о свим питањима која их се тичу, да се њиховом мишљењу да одговарајућа тежина у складу са њиховим узрастом и зрелошћу, равноправно са другом децом, као и да им се пружи помоћ с обзиром на њихову инвалидност и помоћ која је примерена њиховом узрасту како би остварила то право.

Члан 8.

Подизање свести

1. Државе стране уговорнице се обавезују да усвоје непосредне, ефикасне и одговарајуће мере:
  - (а) да се подигне свест у целом друштву, укључујући на нивоу породице, о особама са инвалидитетом и да се негује поштовање права и достојанства особа са инвалидитетом;
  - (б) да се боре против стереотипа, предрасуда и штетне праксе у односу на особе са инвалидитетом, укључујући оне засноване на полу и животном добу, у свим сферама живота;
  - (ц) да се унапреди свест о способностима и доприносу особа са инвалидитетом
2. Мере у том циљу обухватају:
  - (а) покретање и настављање ефикасних кампања за упознавање јавности с циљем
    - (и) неговања осетљивости за права особа са инвалидитетом;
    - (ии) унапређења позитивне перцепције и веће друштвене свести у односу на особе са инвалидитетом;
    - (иии) унапређења уважавања стручности, заслуга и способности особа са инвалидитетом, као и њиховог доприноса на радном месту и тржишту рада;
  - (б) подстицања на свим нивоима образовног система, укључујући и код деце од малих ногу, понашања које уважава права особа са инвалидитетом;
  - (ц) подстицања свих медијских гласила да приказују особе са инвалидитетом на начин који је у складу с циљем ове Конвенције;
  - (д) унапређења програма подизања свести о особама са инвалидитетом и правима особа са инвалидитетом.

Члан 9.

Приступачност

1. У циљу омоћавања самосталног живота и пуног учешћа особа са инвалидитетом у свим сферама живота, државе стране уговорнице ће предузети одговарајуће мере да особама са инвалидитетом обезбеде приступ, равноправно са другима, физичком окружењу, превозу, информацијама и комуникацијама, укључујући информационе и комуникационе технологије и системе, као и другим погодностима и услугама које су отворене односно које стоје на располагању јавности, како у урбаним тако и у руралним срединама. Те мере, које укључују идентификовање и уклањање препрека и баријера за приступ, односиће се, између осталог, и на:
  - (а) зграде, путеве, превозна средства и друге погодности у затвореном и на отвореном простору, укључујући школе, стамбене објекте, здравствене објекте и радна места;
  - (б) информације, комуникације и друге услуге, укључујући и електронске услуге и хитне службе.
2. Државе стране уговорнице ће такође предузети одговарајуће мере:
  - (а) да утврде, промовишу и прате примену минималних стандарда и смерница за приступачност објеката и услуга које су отворене односно које стоје на располагању јавности;
  - (б) да обезбеде да приватна правна лица која пружају услуге и погодности отворене или на располагању јавности воде рачуна о свим аспектима њихове приступачности особама са инвалидитетом;
  - (ц) да обезбеде обуку носилаца о проблемима приступачности с којима се суочавају особе са инвалидитетом;
  - (д) да се у зградама и другим објектима отвореним за јавност обезбеде ознаке на Брајевом писму и на начин да се лако читају и разумеју;
  - (е) да се пруже облици непосредне помоћи и посредници, укључујући водиче, читаче и стручне тумаче за језик знакова, како би се олакшао приступ зградама и другим објектима отвореним за јавност;
  - (ф) да подстичу друге одговарајуће облике помоћи и подршке особама са инвалидитетом како би им се обезбедио приступ информацијама;
  - (г) да подстичу приступ особа са инвалидитетом новим информационим и комуникационим технологијама и системима, укључујући интернет;
  - (х) да подстичу благовремену израду, развој, производњу и дистрибуцију доступних информационих и комуникационих технологија и система, како би постали доступни уз минималне трошкове.

Члан 10.

Право на живот

Државе стране уговорнице поново потврђују да свако људско биће има урођено право на живот и предузеће све потребне мере како би се особама са инвалидитетом омогућило да га у пуној мери уживају, равноправно са другима.

Члан 11.

Ризичне ситуације и хуманитарне катастрофе

Државе стране уговорнице ће предузети, у складу са својим обавезама према међународним правом, укључујући међународно хуманитарно право и међународно право везано за људска права, све потребне мере како би се обезбедила заштита и сигурност особа са инвалидитетом у ризичним ситуацијама, укључујући ситуације оружаног сукоба, хуманитарне катастрофе и елементарне непогоде.

Члан 12.

Равноправност пред законом

1. Државе стране уговорнице поново потврђују да особе са инвалидитетом имају право да свуда буду признате пред законом, као и друга лица.
2. Државе стране уговорнице признају да особе са инвалидитетом остварују свој правни капацитет равноправно са другима у свим аспектима живота.
3. Државе стране уговорнице ће предузети одговарајуће мере како би особама са инвалидитетом омогућиле доступност помоћи која им може бити потребна у остваривању њиховог правног капацитета.
4. Државе стране уговорнице ће обезбедити да се свим мерама које се односе на остваривање правног капацитета пруже одговарајуће и ефикасне гаранције ради спречавања злоупотребе сходно међународном праву које се односи на људска права. Такве гаранције обезбедиће да се мерама које се односе на остваривање правног капацитета поштују права, воља и приоритети односне особе, као и да не дође до сукоба интереса и непримереног утицаја, да буду пропорционалне и прилагођене околностима односне особе, у најкраћем могућем трајању и да подлежу редовном преиспитивању надлежног независног и непристрасног органа или судског тела. Гаранције ће бити пропорционалне степену у којем такве мере утичу на права и интересе особе на коју се односе.
5. У зависности од одредаба овог члана државе стране уговорнице ће предузети све одговарајуће и ефикасне мере како би се особама са инвалидитетом обезбедила једнака права да буду власници имовине или да је наслеђују, да контролишу своје финансије и да имају равноправан приступ банкарским кредитима, хипотекарним зајмовима и другим облицима финансијског кредитирања, као и да особе са инвалидитетом не буду лишене своје своје имовине нечијом самовољом.

Члан 13.

Приступ правди

1. Државе стране уговорнице ће особама са инвалидитетом обезбедити ефикасан приступ правди равноправно са другим лицима, у складу с

процедуром и старошћу, како би им се олакшало ефикасно обављање дужности директних и индиректних учесника, као и улоге сведока, у свим судским поступцима, како у истражном тако и у другим прелиминарним фазама поступка.

2. Да би се особама са инвалидитетом обезбедио ефикасан приступ правди, државе стране уговорнице унапређиваће одговарајућу обуку намењену лицима запосленим у области правосуђа, укључујући полицију и затворско особље.

Члан 14.

Лична слобода и безбедност

1. Државе стране уговорнице ће обезбедити да особе са инвалидитетом равноправно са другима:
  - (а) уживају право на личну слободу и безбедност;
  - (б) не буду лишена слободе противзаконито или нечијом самовољом, да свако лишавање слободе буде у складу са законом, као и да постојање инвалиди тета ни у ком случају не може бити оправдање за лишавање слободе.
2. Државе стране уговорнице ће обезбедити да, у случају да особе с инвалидитетом буду лишене слободе било каквим поступком, те особе равноправно са другима имају право на гаранције у складу с међународним правом које се односе на људска права и да се с њима поступа у складу с циљевима и начелима ове Конвенције, укључујући обезбеђење одговарајућег смештаја.

Члан 15.

Одсуство злостављања или окрутног, нехуманог или понижавајућег поступања или кажњавања

1. Нико неће бити изложен злостављању или окрутном, нехуманом или понижавајућем поступању или кажњавању, посебно нико неће бити подвргнут медицинским или научним експериментима без своје сагласности.
2. Државе стране уговорнице ће предузети све ефикасне законске, административне, судске или друге мере у циљу спречавања да особе са инвалидитетом, равноправно са другима, буду изложене злостављању или свирепом, нехуманом или понижавајућем поступању или кажњавању.

Члан 16.

Одсуство експлоатације, насиља и злоупотребе

1. Државе стране уговорнице ће предузети све одговарајуће законске, административне, социјалне, образовне и друге мере како би заштитиле особе са инвалидитетом, како у њиховом дому тако и изван њега, од свих облика експлоатације, насиља и злоупотребе, укључујући аспекте везане за пол.
2. Државе стране уговорнице ће предузети такође све одговарајуће мере у циљу спречавања свих облика искоришћавања, насиља и злоупотребе обезбеђивањем, између осталог, одговарајућих облика помоћи и подршке, сходно полу и старости, особама са

инвалидитетом и њиховим породицама и старатељима, укључујући пружањем информација и обуком о томе како избећи, препознати и пријавити случајеве искоришћавања, насиља и злоупотребе. Државе стране уговорнице ће обезбедити да се приликом пружања заштите води рачуна о старости, полу и инвалидитету.

3. У циљу спречавања настајања било каквих облика искоришћавања, насиља и злоупотребе, државе стране уговорнице ће обезбедити да све олакшице и програми намењени особама са инвалидитетом буду ефикасно праћени од стране независних органа.
4. Државе стране уговорнице ће предузети све одговарајуће мере ради унапређења физичког, когнитивног и психолошког опоравка, рехабилитације и социјалне реинтеграције особа са инвалидитетом које постану жртве било каквог искоришћавања, насиља или злоупотребе, укључујући обезбеђивањем услуга заштите. Такав опоравак и реинтеграција ће се реализовати у окружењу које подстиче здравље, благостање, самопоштовање, достојанство и самосталност личности водећи рачуна о потребама везаним за пол и старост.
5. Државе стране уговорнице ће обезбедити ефикасне законе и политику, укључујући оне који се односе на жене и децу, како би се обезбедило да случајеви искоришћавања, насиља и злоупотребе особа са инвалидитетом буду идентификовани, испитани и, по потреби, кривично гоњени.

Члан 17.

Заштита интегритета личности

Свака особа са инвалидитетом има право на поштовање свог физичког и менталног интегритета равноправно са другима.

Члан 18.

Слобода кретања и држављанство

1. Државе стране уговорнице ће признати особама са инвалидитетом право на слободу кретања, слободан избор боравишта и на држављанство равноправно са другима, укључујући обезбеђењем да особе са инвалидитетом:
  - (а) имају право на стицање и промену држављанства и да не буду лишене држављанства самовољом или због инвалидитета;
  - (б) не буду лишене, због инвалидитета, могућности да прибаве, поседују и користе документацију у вези са њиховим држављанством или друге идентификационе документе или да користе одговарајуће поступке, као што је имиграциони поступак, који могу бити потребни ради лакшег остваривања права на слободу кретања;
  - (ц) имају слободу да напусте сваку земљу, укључујући њихову;
  - (д) не буду лишене, произвољно или на основу инвалидитета, права на улазак у своју земљу.
2. Деца са инвалидитетом биће уписана одмах по рођењу и имаће од рођења право на лично име, право на стицање држављанства и, по могућности, право да знају ко су им родитељи и на родитељско старање.

Члан 19.

Самосталан живот и укључивање у заједницу

Државе стране уговорнице ове конвенције признају једнако право свим особама са инвалидитетом да живе у заједници, да имају једнак избор као и други и предузеће ефикасне и одговарајуће мере да особама са инвалидитетом олакшају потпуно уживање овог права и њихово потпуно укључивање и учешће у заједници, укључујући обезбеђењем да:

- (а) особе са инвалидитетом имају могућност избора боравишта, као и на то где и са ким ће живети, равноправно са другима, и да не буду обавезне да живе у неким конкретним животним условима;
- (б) особе са инвалидитетом имају приступ већем броју кућних, резиденцијалних и других услуга за пружање подршке од стране заједнице, укључујући личну помоћ која им је потребна за живот и укључивање у заједницу, као и спречавање изолације или изопштавања из заједнице;
- (ц) услуге и олакшице које заједница пружа становништву у целини буду под истим условима доступне особама са инвалидитетом и да задовољавају њихове потребе.

Члан 20.

Лична покретљивост

Државе стране уговорнице ће предузети ефикасне мере да особама са инвалидитетом обезбеде личну покретљивост са највећим могућим степеном самосталности, укључујући:

- (а) да особама с инвалидитетом олакшају личну покретљивост на начин и у време које оне одаберу, уз прихватљиве трошкове;
- (б) да се особама са инвалидитетом олакша приступ квалитетним помагалима за кретање, уређајима, технологијама и облицима живе помоћи и посредника у кретању, укључујући њихово стављање на располагање уз прихватљиве трошкове;
- (ц) да особама с инвалидитетом обезбеде обуку у вештинама кретања као и специјализованом особљу које ће радити са тим особама;
- (д) а подстакну правна лица која производе помагала, средства и помоћне технологије за кретање да узму у обзир све аспекте покретљивости особа са инвалидитетом.

Члан 21.

Слобода изражавања и мишљења и приступ информацијама

Државе стране уговорнице ће предузети све одговарајуће мере како би обезбедиле да особе са инвалидитетом могу да уживају право на слободу изражавања и мишљења, укључујући слободу да траже, примају и преносе информације и идеје, равноправно са другима, посредством свих облика комуникације по властитом избору, као што је дефинисано у члану 2. ове конвенције, укључујући:

- (а) пружање информација особама са инвалидитетом, које су намењене широј јавности, у приступачним форматима и технологијама одговарајућим за различите врсте инвалидитета, благовремено и без додатних трошкова;

- (б) прихватање и олакшавање коришћења језика знакова, Брајовог писма, увеличавајуће и алтернативне комуникације и свих других расположивих средстава, начина и формата комуникације по властитом избору, од стране особа са инвалидитетом у званичним интеракцијама;
- (ц) позивање приватних правних лица која пружају услуге широкој јавности, укључујући путем интернета, да пружају информације и услуге у приступачном и употребљивом формату особама са инвалидитетом;
- (д) подстицање средстава масовног информисања, укључујући пружаоце информација путем интернета, да учине своје услуге приступачним особама са инвалидитетом;
- (е) признавање и подстицање коришћења језика знакова.

Члан 22.

Поштовање приватности

1. Ниједна особа са инвалидитетом, без обзира на место становања или начин организације живота, неће бити изложена самовољном или противзаконитом мешању у његову/њену приватност, породицу, дом или преписку или друге облике комуникације или противзаконитим нападима на његову/њену част и углед. Особе са инвалидитетом имају право на заштиту путем закона од таквог мешања или напада.
2. Државе стране уговорнице ће штитити приватност личних, здравствених и информација у вези са рехабилитацијом особа са инвалидитетом, равноправно са другима.

Члан 23.

Поштовање дома и породице

1. Државе стране уговорнице ће предузети ефикасне и одговарајуће мере у циљу отклањања дискриминације особа са инвалидитетом у свим питањима која се односе на брак, породицу, родитељство и личне односе, равноправно са другима, како би се обезбедило:
  - (а) признавање права свих особа са инвалидитетом у животном добу за ступање у брак да ступе у брак и оснују породицу на основу слободне и пуне сагласности будућих супружника;
  - (б) признавање права особама са инвалидитетом да слободно и одговорно одлучују о броју и размаку између рађања деце и да имају приступ информацијама одговарајућим за њихово животно доба, образовању у вези са рађањем и планирањем породице, као и потребним средствима како би им се омогућило вршење ових права;
  - (ц) да особе са инвалидитетом, укључујући децу, очувају своју плодност равноправно са другима.
2. Државе стране уговорнице ће обезбедити права и одговорности особа са инвалидитетом у вези са старатељством, штићеништвом и скарбништвом, усвајањем деце или сличним институтима, тамо где су ови концепти предвиђени националном законодавством; у свим случајевима највише ће се водити рачуна о најбољим интересима детета. Државе стране уговорнице ће пружати одговарајућу помоћ

особама са инвалидитетом у вршењу њихових обавеза подизања деце.

3. Државе стране уговорнице ће обезбедити да деца са инвалидитетом имају једнака права у погледу породичног живота. У циљу остваривања ових права и спречавања скривања, напуштања, занемаривања и изопштавања деце са инвалидитетом, државе стране уговорнице се обавезују да пружају благовремене и свеобухватне информације, услуге и подршку деци са инвалидитетом и њиховим породицама.
4. Државе стране уговорнице ће обезбедити да се дете не раздваја од својих родитеља против своје воље, осим уколико надлежни органи на основу судског преиспитивања не утврде, у складу са законом и процедурама које се примењују, да је такво раздвајање неопходно у најбољем интересу детета. Ни у ком случају се дете неће раздвајати од родитеља на основу инвалидитета било детета или једног или оба родитеља.
5. Државе стране уговорнице ће, уколико најближа породица није у стању да води бригу о детету са инвалидитетом, уложити све напоре како би се обезбедило алтернативно старање у оквиру шире породице или, уколико то није могуће, у оквиру заједнице у породичном окружењу.

Члан 24.

Образовање

1. Државе стране уговорнице признају право особа са инвалидитетом на образовање. У циљу остваривања овог права без дискриминације и на основу једнаких могућности, државе стране уговорнице ће обезбедити инклузивни систем образовања на свим нивоима и доживотно учење у циљу:
  - (а) пуног развоја људског потенцијала и осећања достојанства и властите вредности, као и јачања поштовања људских права, основних слобода и различитости међу људима;
  - (б) развоја личности, талената и креативности особа са инвалидитетом, као и њихових умних и физичких способности до пуног степена њихових потенцијала;
  - (ц) омогућавања особама са инвалидитетом да ефикасно учествују у слободном друштву.
2. У остваривању овог права, државе стране уговорнице ће обезбедити да:
  - (а) особе са инвалидитетом не буду искључене из система општег образовања на основу инвалидитета, као и да деца са инвалидитетом не буду искључена из слободног и обавезног основног или средњег образовања, на основу инвалидитета;
  - (б) особе са инвалидитетом имају приступ инклузивном, квалитетном и слободном основном и средњем образовању, равноправно са другима у заједници у којој живе;
  - (ц) се пружи разуман смештај у складу с потребама појединца на којег се то односи;

- (д) особе са инвалидитетом добију потребну подршку у оквиру система општег образовања ради њиховог ефикаснијег образовања;
  - (е) ефективне мере индивидуализоване подршке буду обезбеђене у срединама које максимално погодују академском и друштвеном развоју, у складу са циљем пуног укључивања.
3. Државе стране уговорнице ће омогућити особама са инвалидитетом да уче вештине живота и друштвеног развоја ради њиховог пуног учешћа у образовању и равноправног припадања заједници. У том циљу, државе стране уговорнице ће предузети одговарајуће мере, укључујући да:
- (а) омогуће лакше учење Брајовог писма, алтернативног писма, увеличавајућих и алтернативних начина, средстава и формата комуникације као и вештина оријентације и кретања, уз подршку и усмеравање од стране лица са сличним проблемима;
  - (б) олакшају учење језика знакова и унапреде лингвистички идентитет заједнице глувих;
  - (ц) обезбеде да се школовање особа, посебно деце, која су слепа, gluva или и слепа и gluva организује на најприкладнијим језицима, начинима и средствима комуникације за појединца, као и у срединама које максимално погодују академском и друштвеном развоју.
4. Да би помогле да се обезбеди остваривање овог права, државе стране уговорнице ће предузети одговарајуће мере у циљу запошљавања наставника, укључујући наставника са инвалидитетом, који су квалификовани за језик знакова и/или Брајово писмо, као и обуке професионалаца и особља који раде на свим нивоима образовања. Таква обука ће обухватити свест о инвалидитету и коришћење одговарајућих увеличавајућих и алтернативних средстава, начина и формата комуникације, образовних техника и материјала као подршке особама са инвалидитетом.
5. Државе стране уговорнице ће обезбедити да особе са инвалидитетом имају приступ општем терцијерном образовању, стручној обуци, школовању одраслих и доживотном учењу без дискриминације и равноправно са другима. У том циљу, државе стране уговорнице ће водити рачуна да се особама са инвалидитетом обезбеди разуман смештај.

Члан 25.

Здравље

Државе стране уговорнице признају особама са инвалидитетом право на остваривање највишег могућег здравственог стандарда без дискриминације засноване на инвалидитету. Државе стране уговорнице ће предузети све одговарајуће мере како би особама са инвалидитетом омогућиле приступ здравственим услугама, водећи рачуна о полу, укључујући рехабилитацију у вези са здрављем. Државе стране уговорнице посебно ће:

- (а) обезбедити особама са инвалидитетом исти избор, квалитет и стандард бесплатне или приступачне здравствене заштите и програме који се нуде другим лицима, укључујући у области

полног или репродуктивног здравља и јавних здравствених програма намењених широкој популацији;

- (б) обезбедити оне здравствене услуге које су конкретно потребне особама са инвалидитетом због њиховог инвалидитета, укључујући рано откривање и интервенцију, по потреби, и услуге намењене свођењу на најмању меру и спречавању даљег инвалидитета, укључујући међу децом и старијим особама;
- (ц) обезбедити ове здравствене услуге што је могуће ближе заједницама где људи живе, укључујући сеоске средине;
- (д) затражити од професионалних здравствених радника да обезбеде исти квалитет лечења особама са инвалидитетом као и другима, укључујући на основу слободне и информисане сагласности, између осталог, ширењем сазнања о људским правима, достојанству, аутономији и потребама особа са инвалидитетом путем обуке и усвајањем етичких стандарда за јавну и приватну здравствену заштиту;
- (е) забранити дискриминацију према особама са инвалидитетом приликом обезбеђења здравственог осигурања и животног осигурања уколико је такво осигурање дозвољено националним законодавством, које ће се обезбедити на праведан и разуман начин;
- (ф) спречити дискриминаторско ускраћивање здравствене заштите или здравствених услуга или хране или течности на основу инвалидитета.

Члан 26.

Одржавање и рехабилитација

1. Државе стране уговорнице ће предузети ефикасне и одговарајуће мере, укључујући путем подршке особа са сличним тегобама, како би се особама са инвалидитетом омогућило да постигну и очувају максималну независност, пуну физичку, менталну, социјалну и стручну способност, као и пуно укључивање и учешће у свим аспектима живота. У том циљу, државе стране уговорнице ће организовати, ојачати и пружити свеобухватне услуге и програме одржавања и рехабилитације, посебно у области здравља, запошљавања, образовања и социјалних услуга, тако да ове услуге и програми:
  - (а) отпочну у најранијој могућој фази и да се заснивају на мултидисциплинарној процени индивидуалних потреба и способности;
  - (б) подрже учешће и укључивање у заједницу као и у све аспекте друштва на добровољној основи и да буду доступни особама са инвалидитетом на местима најближим њиховим заједницама, укључујући сеоску средину.
2. Државе стране уговорнице ће подстицати развој почетне и континуиране обуке за професионалце и друго особље које ради на пружању услуга одржавања и рехабилитације.
3. Државе стране уговорнице ће се залагати за расположивост, познавање и употребу помоћних средстава и технологија,

осмишљених за особе са инвалидитетом, које се односе на одржавање и рехабилитацију.

Члан 27.

Рад и запошљавање

1. Државе стране уговорнице признају особама са инвалидитетом право на рад, равноправно са другима; то укључује право на могућност стицања средстава за живот радом који је слободно изабран или прихваћен на тржишту рада и у радној средини која је отворена, укључива и приступачна за особе са инвалидитетом. Државе стране уговорнице ће гарантовати и унапређивати остваривање права на рад, укључујући и оне особе које постану инвалиди током рада, тако што ће предузети одговарајуће кораке, укључујући путем законодавства, између осталог, у циљу:
  - (а) забране дискриминације на основу инвалидности у вези са свим питањима која се тичу свих облика запошљавања, укључујући услове за ступање у радни однос, ангажовање и запошљавање, сталност запошљавања, напредовање на радном месту и безбедне и здраве радне услове;
  - (б) заштите права особа са инвалидитетом да, равноправно са другима, уживају праведне и повољне услове за рад, укључујући једнаке могућности и надокнаду за рад једнаке вредности, безбедне и здраве радне услове, укључујући заштиту од узнемиравања и исправљање неправди;
  - (ц) стварања услова да особе са инвалидитетом имају могућност да остварују своје право на рад и синдикално удруживање, равноправно са другима;
  - (д) омогућавања особама са инвалидитетом да имају ефикасан приступ општим техничким програмима и програмима за стручно усмеравање, као и услугама налажења посла и стручне и континуиране обуке;
  - (е) подстицања могућности запошљавања и напредовања у каријери за особе са инвалидитетом на тржишту рада, као и пружање помоћи у проналажењу, стицању, очувању посла и враћања на посао;
  - (ф) унапређивања могућности за samozapošljavanje, предузетништво, развој задруга и отпочињање властитог посла;
  - (г) запошљавања особа са инвалидитетом у јавном сектору;
  - (х) подстицања запошљавања особа са инвалидитетом у приватном сектору путем одговарајућих политика и мера, које могу обухватати и афирмативне акционе програме, подстицаје и друге мере;
  - (и) обезбеђења разумног смештаја особама са инвалидитетом на радном месту;
  - (ј) подстицања особа са инвалидитетом да стичу радно искуство на отвореном тржишту рада;
  - (к) подстицања програма стручне и професионалне рехабилитације особа са инвалидитетом, програма за задржавање посла и враћање на посао особа са инвалидитетом.

2. Државе стране уговорнице ће обезбедити да особе са инвалидитетом не буду држане у ропству или стању сличном ропству, као и да буду заштићене, равноправно са другима, од присилног рада или радне обавезе.

Члан 28.

Одговарајући услови живота и социјална заштита

1. Државе стране уговорнице признају право особа са инвалидитетом на одговарајући животни стандард за њих и њихову породицу, укључујући одговарајућу исхрану, одећу и смештај, као и на стално побољшавање услова живота, и предузеће одговарајуће кораке ради очувања и унапређивања овог права без дискриминације на основу инвалидитета.
2. Државе стране уговорнице признају право особа са инвалидитетом на социјалну заштиту и на остваривање тог права без дискриминације на основу инвалидитета и предузеће одговарајуће кораке ради очувања и унапређивања овог права, укључујући и мере којима се обезбеђује да:
  - (а) особе са инвалидитетом имају равноправан приступ услугама обезбеђења чисте воде, као и да имају приступ одговарајућим и расположивим услугама, средствима и осталој помоћи за потребе инвалида;
  - (б) особе са инвалидитетом, посебно жене и девојке са инвалидитетом и старије особе са инвалидитетом, имају приступ програмима социјалне заштите и програмима за смањење сиромаштва;
  - (ц) особе са инвалидитетом и њихове породице које живе у сиромаштву имају приступ државној помоћи за покривање трошкова везаних за инвалидитет, укључујући одговарајућу обуку, давање савета, финансијску помоћ и привремену туђу негу;
  - (д) особе са инвалидитетом имају приступ програмима социјалних станова;
  - (е) особе са инвалидитетом имају равноправан приступ пензионим погодностима и програмима.

Члан 29.

Учешће у политичком и јавном животу

Државе стране уговорнице гарантују особама са инвалидитетом политичка права и могућност да их уживају на равноправној основи са другима, и обавезују се:

- (а) да осигурају да особе са инвалидитетом могу ефикасно и потпуно да учествују у политичком и јавном животу равноправно као и други, непосредно или преко слободно изабраних представника, укључујући право и могућност да особе са инвалидитетом гласају и буду биране, између осталог, тако што ће:
  - (i) обезбедити да процедуре гласања, средства и материјали буду прикладни, приступачни и лаки за разумевање и коришћење;
  - (ii) штитити права особа са инвалидитетом да тајно гласају на изборима и јавним референдумима без застрашивања, као и

да се кандидују на изборима, да ефикасно обављају дужности и све јавне функције на свим нивоима власти, омогућавајући коришћење технологија за помоћ и нових технологија где је то могуће;

- (iii) гарантовати слободно изражавање воље особа са инвалидитетом као бирача и у том циљу, где је то потребно, на њихов захтев, омогућити да им особа по њиховом избору пружи помоћ приликом гласања;
- (б) активно унапређивати окружење у којем особе са инвалидитетом могу ефикасно и потпуно да учествују у обављању јавних послова без дискриминације и равноправно са другима, и подстицати њихово учешће у јавним пословима, укључујући:
  - (i) учешће у невладиним организацијама и удружењима који се баве питањем јавног и политичког живота земље, као и у активностима и управи политичких партија;
  - (ii) оснивање и прикључивање организацијама особа са инвалидитетом у циљу представљања особа са инвалидитетом на међународном националном, регионалном и локалном нивоу.

Члан 30.

Учешће у културном животу, рекреацији, активностима у слободно време и спорту

1. Државе стране уговорнице признају право особама са инвалидитетом да равноправно са другима учествују у културном животу и предузеће све одговарајуће мере како би обезбедиле да особе са инвалидитетом:
  - (а) имају приступ материјалима културног садржаја у облицима који су им приступачни;
  - (б) имају приступ телевизијским програмима, филмовима, позоришту и другим културним активностима у облицима који су им приступачни;
  - (ц) имају приступ местима за извођење представа или пружање услуга културног садржаја, као што су позоришта, музеји, биоскопи, библиотеке и туристичке агенције и, по могућности, приступ споменицима и знаменитостима од националног културног значаја.
2. Државе стране уговорнице ће предузимати одговарајуће мере како би омогућиле да особе са инвалидитетом имају могућност да развијају и искористе своје креативне, уметничке и интелектуалне потенцијале, не само за своје потребе, већ и за обогаћивање друштва.
3. Државе стране уговорнице ће предузети одговарајуће кораке, у складу с међународним правом, како би обезбедиле да закони којима се штите права на интелектуалну својину не представљају неоправдану или дискриминаторску препреку за приступ особа са инвалидитетом материјалима културног садржаја.
4. Особе са инвалидитетом имају право, равноправно са другима, на признавање и подршку њиховом специфичном културном и језичком

идентитету, укључујући језик знакова и културу особа оштећеног слуха.

5. Да би се особама са инвалидитетом омогућило да равноправно са другима учествују у рекреативним и спортским активностима, као и онима у слободно време, државе стране уговорнице ће предузети одговарајуће мере како би:
  - (а) подстакле и унапредиле учешће особа са инвалидитетом, у највећој могућој мери, у водећим спортским активностима на свим нивоима;
  - (б) обезбедиле да особе са инвалидитетом имају могућност да организују, развијају и учествују у специфичним спортским и рекреативним активностима везаним за инвалидитет, и у том циљу ће подстицати обезбеђивање, равноправно са другима, одговарајуће наставе, тренинга и средстава;
  - (ц) обезбедиле да особе са инвалидитетом имају приступ спортским, рекреативним и туристичким догађајима;
  - (д) обезбедиле да деца са инвалидитетом имају равноправан приступ са осталом децом у учешћу у игри, рекреацији и активностима у слободно време, као и спортским активностима, укључујући и оне активности у оквиру школе;
  - (е) обезбедиле да особе са инвалидитетом имају приступ услугама оних који су укључени у организацију рекреативних, туристичких активности као и активности у слободно време и спортских активности.

Члан 31.

Статистика и прикупљање података

1. Државе стране уговорнице се обавезују да прикупљају одговарајуће информације, укључујући статистичке податке и податке на основу истраживања, који им омогућују формулисање и спровођење политика у вези с применом ове конвенције. Процес прикупљања и чувања ових информација ће:
  - (а) бити у складу са правно утврђеним гаранцијама, укључујући законодавство о заштити података, за обезбеђење поверљивости и поштовања приватности особа са инвалидитетом;
  - (б) бити у складу са међународно прихваћеним нормама за заштиту људских права и основних слобода и етичких начела приликом прикупљања и коришћења статистике.
2. Информације које су прикупљене у складу са овим чланом ће се дистрибуирати, где је то погодно, и користити како би се омогућила процена испуњавања обавеза држава страна уговорница из ове конвенције и како би се идентификовале и решавале препреке с којима се суочавају особе са инвалидитетом у остваривању својих права.
3. Државе стране уговорнице преузимају одговорност за дистрибуцију ових статистичких података и обезбеђују њихову доступност особама са инвалидитетом и другима.

Члан 32.

Међународна сарадња

1. Државе стране уговорнице признају значај међународне сарадње и њеног унапређивања у подршци националним напорима за остварење сврхе и циљева ове Конвенције, и предузимаће одговарајуће и ефикасне мере у том погледу, између две или више држава и, где је то погодно, у сарадњи са одговарајућим међународним и регионалним организацијама и цивилним друштвом, посебно организацијама особа са инвалидитетом. Те мере би могле обухватити, између осталог, следеће:
  - (а) да обезбеде да у међународну сарадњу, укључујући међународне програме за развој, буду укључене особе са инвалидитетом и да им она буде доступна;
  - (б) олакшавање и подржавање изградње капацитета, укључујући путем размене и поделе информација, искустава, програма обуке и најбоље праксе;
  - (ц) олакшавање сарадње у области истраживања и приступа научном и техничком знању;
  - (д) пружање, где је то погодно, техничке и економске помоћи, укључујући и олакшавање приступа и заједничко коришћење доступних технологија и оних за помоћ, као и путем трансфера технологија.
2. Одредбе овог члана не иду на уштрб обавеза сваке државе стране уговорнице које се тичу испуњавања њених обавеза из ове конвенције.

Члан 33.

Национална примена и праћење

1. Државе стране уговорнице ће одредити, у складу са својим системом организације, једно или више тела у оквиру своје владе за питања која се односе на примену ове Конвенције, и размотриће са дужном пажњом могућност успостављања или одређивања координационог механизма у оквиру владе ради лакшег предузимања одговарајуће акције у различитим секторима и на различитим нивоима.
2. Државе стране уговорнице ће, у складу са својим правним и управним системима, одржавати, јачати, одредити или успоставити у оквиру односне државе стране уговорнице, оквир, укључујући један или више независних механизма, по потреби, за унапређивање, заштиту и праћење примене ове конвенције. При одређивању или успостављању таквог механизма, државе стране уговорнице ће узети у обзир начела која се односе на статус и функционисање националних институција за заштиту и унапређивање људских права.
3. Цивилно друштво, посебно особе са инвалидитетом и њихове организације које их заступању, биће укључени у процес праћења примене и потпуно ће у њему учествовати.

Члан 34.

Комитет за права особа са инвалидитетом

1. Биће основан Комитет за права особа са инвалидитетом (даље у тексту „Комитет”) који ће обављати функције предвиђене даље у овом тексту.
2. У време ступања ове конвенције на снагу, Комитет ће сачињавати дванаест експерата. Након додатних шездесет ратификација или приступања Конвенцији, чланство у Комитету ће се повећати за шест чланова, достижући максималан број од осамнаест чланова.
3. Чланови Комитета ће деловати у личном својству и поседоваће високе моралне квалитете и признату стручност и искуство у области коју покрива ова Конвенција. Приликом именовања својих кандидата, државе стране уговорнице се позивају да са дужном пажњом размотре одредбу из члана 4. тачка 3. ове Конвенције.
4. Државе стране уговорнице ће бирати чланове Комитета водећи рачуна о равноправној географској заступљености, заступљености различитих облика цивилизације и најважнијих правних система, уравнотеженој заступљености полова и учешћу експерата са инвалидитетом.
5. Чланови Комитета ће се бирати тајним гласањем са листе лица која су државе стране уговорнице именовале из редова својих држављана на састанцима Конференције држава страна уговорница. На тим састанцима, на којима ће две трећине држава страна уговорница представљати кворум, лица изабрана у Комитет представљаће она лица која добију највећи број гласова и апсолутну већину гласова представника држава страна уговорница који су присутни и који гласају.
6. Први избори ће се одржати најкасније шест месеци након датума ступања ове Конвенције на снагу. Најмање четири месеца пре датума сваког појединачног избора, генерални секретар Уједињених нација упутиће писмо државама странама уговорицама позивајући их да доставе своје номинације у року од два месеца. Генерални секретар ће потом припремити листу по абecedном реду свих лица која су на овај начин номинована, наводећи државе стране уговорнице које су их номиновале и доставиће је државама странама уговорицама ове Конвенције.
7. Чланови Комитета бирају се на период од четири године и могу бити само још једном изабрани. Међутим, шесторици чланова који су изабрани на првим изборима мандат истиче по истеку две године; одмах након првих избора, имена ове шесторице чланова бира жребом председавајући састанка споменутог у тачки 5. овог члана.
8. Избор шесторице додатних чланова Комитета одржаће се током редовних избора у складу са одговарајућим одредбама овог члана.
9. Уколико члан Комитета умре или поднесе оставку или изјави да из било којег другог разлога не може више да обавља своје дужности, држава страна уговорница која је именовала тог члана именовалаће другог експерта који има квалификације и испуњава захтеве изнете у одговарајућим одредбама овог члана, који ће служити у том својству до краја мандата.

10. Комитет ће утврдити свој пословник о раду.
11. Генерални секретар Уједињених нација ће обезбедити потребно особље и средства за ефикасно обављање функција Комитета на основу ове Конвенције, и сазваће његов први састанак.
12. Уз одобрење Генералне скупштине Уједињених нација, чланови Комитета основаног према овог Конвенцији, добијаће плату из средстава Уједињених нација под оним условима и модалитетима које утврди Скупштина, имајући у виду значај одговорности Комитета.
13. Чланови Комитета имаће право на олакшице, привилегије и имунитете које уживају експерти у мисији Уједињених нација како је утврђено у одговарајућим одељцима Конвенције о привилегијама и имунитетима Уједињених нација.

Члан 35.

Извештаји држава страна уговорница

1. Свака држава страна уговорница ће достављати Комитету, преко генералног секретара Уједињених нација, свеобухватни извештај о мерама које су предузете у циљу извршавања њених обавеза из ове конвенције, као и о напретку који је у том погледу остварен, у року од две године након ступања ове конвенције на снагу за односну државу страну уговорницу.
2. Након тога, државе стране уговорнице ће подносити наредне извештаје најмање једном сваке четири године и после тога кад год то Комитет затражи.
3. Комитет ће одлучивати о смерницама које треба да се примењују на садржај извештаја.
4. Држава страна уговорница која је поднела први свеобухватан извештај Комитету не треба да у својим следећим извештајима понавља информације које је претходно изнела. Приликом припреме извештаја за Комитет, државе стране уговорнице се позивају да размотре могућност да то чине у оквиру отвореног и транспарентног процеса и да са дужном пажњом узму у обзир одредбу садржану у члану 4, тачка 3. ове конвенције.
5. Извештаји могу да укажу на факторе и тешкоће који утичу на степен испуњавања обавеза из ове конвенције.

Члан 36.

Разматрање извештаја

1. Комитет ће размотрити сваки извештај и дати онакве сугестије и опште препоруке у вези са извештајем које може сматрати одговарајућим и проследиће их односној држави страни уговорници. Држава страна уговорница може да одговори Комитету билом којом информацијом по свом избору. Комитет може затражити додатне информације од држава страна уговорница које су релевантне за примену ове конвенције.
2. Уколико држава страна уговорница знатно касни с подношењем извештаја, Комитет може обавестити односну државу страну уговорницу о потреби разматрања примене ове конвенције у тој држави страни уговорници, на основу поузданих информација којима Комитет располаже, уколико односни извештај не буде поднет

у року од три месеца након тог обавештења. Комитет ће позвати односну државу страну уговорницу да учествује у том разматрању. Уколико држава страна уговорница одговори подношењем односног извештаја, примењују се одредбе става 1. овог члана.

3. Генерални секретар Уједињених нација ставиће те извештаје на располагање свим државама странама уговорницама.
4. Државе стране уговорнице ставиће своје извештаје на располагање широкој јавности у својој земљи и омогућиће приступ сугестијама и општим препорукама који се односе на ове извештаје.
5. Комитет ће, уколико то сматра примереним, доставити специјализованим агенцијама, фондовима и програмима Уједињених нација и другим надлежним телима, извештаје држава страна уговорница како би се изашло у сусрет захтеву или упозорењу о потреби добијања техничког савета или помоћи које они садрже, заједно са примедбама и препорукама Комитета, уколико их буде, везаним за те захтеве или упозорења.

Члан 37.

Сарадња држава страна уговорница и Комитета

1. Свака држава страна уговорница ће сарађивати с Комитетом и помагати његовим члановима у испуњавању њиховог мандата.
2. У свом односу са државама странама уговорницама Комитет ће са дужном пажњом разматрати путеве и начине за повећање националних капацитета за примену ове конвенције, укључујући и путем међународне сарадње.

Члан 38.

Однос Комитета са осталим телима

У циљу јачања ефикасне примене ове конвенције и подстицања међународне сарадње у области коју покрива ова конвенција:

- (а) специјализоване агенције и други органи Уједињених нација имају право да буду заступљени приликом разматрања примене оних одредаба ове конвенције које спадају у делокруг њиховог мандата. Комитет може позвати специјализоване агенције и друга надлежна тела које може сматрати одговарајућим да дају експертски савет о примени ове конвенције у областима које спадају у оквир њихових односних мандата. Комитет може позвати специјализоване агенције и друге органе Уједињених нација да поднесу извештаје о примени ове конвенције у областима које спадају у оквир њихових активности.
- (б) Комитет ће се приликом вршења свог мандата консултовати, уколико је то потребно, са другим релевантним телима установљеним на основу међународних уговора о људским правима, како би се обезбедила доследност њихових односних смерница, сугестија и општих препорука у извештају и како би се избегло дуплирање и поклапање у вршењу њихових функција.

Члан 39.

Извештај Комитета

Комитет подноси извештај сваке две године Генералној скупштини и Економском и социјалном савету о својим активностима и може давати

сугестије и опште препоруке које се заснивају на разматрању извештаја и информација које је добио од држава страна уговорница. Те сугестије и опште препоруке се укључују у извештај Комитета заједно с коментарима, уколико их има, држава страна уговорница.

Члан 40.

Конференција држава страна уговорница

1. Државе стране уговорнице се редовно састају на Конференцији држава страна уговорница ради разматрања било којег питања у вези с применом ове конвенције.
2. Најкасније шест месеци након ступања ове конвенције на снагу, генерални секретар Уједињених нација сазива Конференцију држава страна уговорница. Наредне састанке генерални секретар сазива сваке две године или на основу одлуке Конференције држава страна уговорница.

Члан 41.

Депозитар

Генерални секретар Уједињених нација је депозитар ове конвенције.

Члан 42.

Потписивање

Ова конвенција је отворена за потписивање свим државама странама уговорницама и организацијама за регионалне интеграције почев од 30. марта 2007. године, у седишту Уједињених нација у Њујорку.

Члан 43.

Обавезна сагласност

Ова конвенција подлеже ратификацији држава потписница и званичној потврди организација за регионалне интеграције потписница исте. Конвенција је отворена за приступање било које државе или организације за регионалне интеграције, које нису потписале ову конвенцију.

Члан 44.

Организације за регионалне интеграције

1. „Организација за регионалне интеграције” означава било коју организацију коју успоставе суверене државе одређеног региона, на коју су њене државе чланице пренеле надлежност у вези с питањима која су предмет ове конвенције. Те организације ће, у својим инструментима о званичном потврђивању или приступању, навести степен својих надлежности у вези с питањима којима се бави ова конвенција. Оне ће накнадно обавестити депозитара о било којој значајној измени степена својих надлежности.
2. Позивање на „државе стране уговорнице” у овој конвенцији односи се и на ове организације у границама њихових надлежности.
3. За сврхе члана 45. став 1. и члана 47. ст. 2. и 3. ове конвенције, било који инструмент који је депоновала нека организација за регионалне интеграције неће се узимати у обзир.
4. Организације за регионалне интеграције могу, кад је реч о питањима из њихове надлежности, користити своје право да гласају на Конференцији држава страна уговорница, при чему је број гласова

једнак броју њихових држава чланица које су стране уговорнице ове конвенције. Таква организација неће користити своје право да гласа уколико било која од њених држава чланица остварује своје право и обратно.

Члан 45.

Ступање на снагу

1. Ова конвенција ступа на снагу тридесетог дана након депоновања двадесетог инструмента о ратификацији или приступању.
2. За сваку државу или организацију за регионалне интеграције, ратификовање, званично потврђивање или приступање овој конвенцији након депоновања двадесетог таквог инструмента, ова конвенција ступа на снагу тридесетог дана након депоновања таквог њеног инструмента.

Члан 46.

Резерве

1. Резерве које су неспојиве с предметом и сврхом ове конвенције нису допуштене.
2. Резерве се могу повући у свако доба.

Члан 47.

Измене и допуне

1. Свака држава страна уговорница може предложити измену и допуну ове конвенције и доставити је генералном секретару Уједињених нација. Генерални секретар обавештава државе стране уговорнице о свакој предложеној измени и допуни с молбом да га известе да ли су за одржавање конференције држава страна уговорница на којој би се разматрали ови предлози и доносиле одлуке о њима. У случају да се у року од четири месеца од датума таквог обавештења, најмање једна трећина држава страна уговорница изјасни за такву конференцију, генерални секретар ће сазвати конференцију под покровитељством Уједињених нација. Сваку измену и допуну коју усвоји двотрећинска већина држава страна уговорница које су присутне и које гласају генерални секретар доставља Генералној скупштини Уједињених нација на одобрење, а потом свим државама странама уговорницама на прихватање.
2. Свака измена и допуна усвојена и одобрена у складу са ставом 1. овог члана ступа на снагу тридесетог дана пошто број инструмената о прихватању који су депоновани достигне број од две трећине држава страна уговорница на дан усвајања те измене и допуне. Након тога, измена и допуна ступа на снагу за сваку државу страну уговорницу појединачно тридесетог дана након депоновања њеног инструмента о прихватању. Измена и допуна обавезује само оне државе стране уговорнице које су је прихватиле.
3. Уколико Конференција држава страна уговорница тако одлучи консенсусом, измена и допуна која је усвојена и одобрена у складу са ставом 1. овог члана која се односи искључиво на чл. 34, 38, 39. и 40. ступа на снагу за све државе стране уговорнице тридесетог дана након што број депонованих инструмената о прихватању достигне две трећине од броја држава страна уговорница на дан усвајања те измене и допуне.

Члан 48.

Отказивање

Држава страна уговорница може отказати ову конвенцију писменим обавештењем упућеним генералном секретару Уједињених нација. Отказивање ступа на снагу по истеку године дана након датума пријема обавештења од стране генералног секретара.

Члан 49.

Доступан формат

Текст ове конвенције на располагању је у доступним форматима.

Члан 50.

Веродостојност текста

Текстови ове конвенције на арапском, кинеском, енглеском, француском, руском и шпанском језику једнако су веродостојни.

Члан 3.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије – Међународни уговори”.

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е

I. УСТАВНИ ОСНОВ

Уставни основ за доношење овог закона садржан је у члану 97. тачка 1. и члану 99. став 1. тачка 4. Устава Републике Србије, којима је прописано да Република Србија, поред осталог, уређује и обезбеђује њен међународни положај и односе са другим државама и међународним организацијама, односно да Народна скупштина потврђује међународне уговоре када је законом предвиђена обавеза њиховог потврђивања.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Конвенција о правима особа са инвалидитетом усвојена је на 61. заседању Генералне скупштине Уједињених нација, на седници која је одржана 13. децембра 2006. године у Њујорку. Конвенција је отворена за потписивање 30. марта 2007. године у седишту Уједињених нација у Њујорку. Конвенцију је, до јуна 2007. године, потписало 95 земаља.

Влада Републике Србије је 17. децембра 2007. године потписала текст Конвенције о правима особа са инвалидитетом и текст Опционог протокола уз Конвенцију о правима особа са инвалидитетом.

Усвајање Конвенције о правима особа са инвалидитетом представља веома значајан корак у унапређењу и заштити људских права, имајући у виду да према званичним проценама особе са инвалидитетом чине десет одсто укупне светске популације. Конвенција представља први правно обавезујући међународни инструмент који на свеобухватан начин третира права особа са инвалидитетом. Сврха Конвенције је да промовише и осигура пуно, ефикасно и равноправно уживање људских права и слобода за особе са инвалидитетом на основу једнакости са другима кроз сузбијање стереотипа и предрасуда и подстицање свести о могућностима особа са инвалидитетом, забрану дискриминације засноване на инвалидитету и гарантовање правне заштите.

Конвенција је резултат дугогодишњих напора. Рад на Конвенцији започет је 2001. године формирањем Ad Hoc комитета за израду Нацрта конвенције. Република Србија (СЦГ) је од јануара 2004. године била активно укључена у рад Ad Hoc комитета као једна од 27 држава (једна од три државе из Источноевропске регионалне групе, уз Руску Федерацију и Словенију) чији је експерт и сам особа са инвалидитетом, учествовао у изради првог Нацрта конвенције. Као резултат активног ангажмана Републике Србије, на предлог Одељења за економска и социјална питања (DESA) Уједињених нација, у Београду је марта 2006. године одржан регионални консултативни састанак о предлогу Конвенције, организован за земље Југоисточне Европе које нису чланице Европске уније. На овај начин Република Србија се афирмисала као регионални лидер у области заштите и промовисања права особа са инвалидитетом.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

Конвенција садржи укупно 50 чланова. Одредбама чл. 1. до 4. Конвенције утврђују су сврха, дефиниције специфичних појмова и општа начела и обавезе које проистичу из Конвенције. Особама са инвалидитетом сматрају се особе које имају дугорочна физичка, ментална, интелектуална или чулна оштећења, која у интеракцији са различитим баријерама могу отежати пуно и ефективно учешће ових особа у друштву на основу једнакости са другима. Посебне дефиниције за сврхе Конвенције укључују термине - комуникације, језика и дискриминације на основу инвалидности. У оквиру општих начела

указује се на потребу поштовања урођеног достојанства особа са инвалидитетом, недискриминације, укључености у друштвени живот, поштовања различитости, једнаких могућности, приступачност, једнакости мушкараца и жена и права деце инвалида. У погледу обавеза држава уговорница указује се, између осталог, на обавезу усвајања одговарајуће легислативе, стављања ван снаге важећих закона и укидање обичаја и праксе који представљају дискриминацију особа са инвалидитетом, као и укључивање питања права инвалида у све програме и креирање политике државе. Такође, државе се обавезују на прогресивно остваривање економских, социјалних и културних права уз максималну употребу ресурса којима располажу, омогућавање приступачности јавних објеката особама са инвалидитетом, обуку стручњака и особља које ради са особама са инвалидитетом, сарадњу са удружењима инвалида у креирање политике и изради закона који се тичу инвалида.

Од посебног значаја је омогућавање приступачности (члан 9. Конвенције) који прописује да државе уговорнице треба да предузму одговарајуће мере да особама са инвалидитетом, на основу једнакости са другима, осигурају приступ изграђеном окружењу, превозу, информацијама и комуникацијама, укључујући информацијске и комуникацијске технологије, као и другим услугама и објектима намењеним јавности, како у урбаним, тако и у руралним срединама.

Одредбама чл. 10. до 30. Конвенције обухваћена су општа грађанска и политичка, као и социјална, економска и културна права, узимајући у обзир специфичности особа са инвалидитетом - право на живот, једнакост пред законом, приступ правди, слобода и сигурност личности, забрана мучења, експлоатације, насиља и злостављања, заштита интегритета личности, слобода кретања и право на држављанство, слобода мишљења и изражавања и приступ информацијама, поштовање приватности, поштовање дома и породице, право на образовање, здравствену заштиту, рад и запошљавање, адекватан животни стандард и социјалну заштиту, учешће у политичком и јавном животу, учешће у културном, спортском животу, рекреацији и слободним активностима. У оквиру одредаба садржаних у наведеним одредбама Конвенције садржане су и специфичне одредбе које се односе на потребу збрињавања особа са инвалидитетом у ситуацијама ризика и ванредним хуманитарним, кризним ситуацијама, омогућавање самосталног живота и укључености у локалну заједницу, омогућавање личне покретљивости и самосталности особа са инвалидитетом и обезбеђивање од стране државе уговорнице услуга оспособљавања (хабилитације) и рехабилитације за особе са инвалидитетом.

Конвенција прописује обавезу прикупљања статистичких података, потребу и значај међународне сарадње, као и одређивање тела на националном нивоу за надгледање спровођења Конвенције.

Конвенцијом се оснива Комитет за права особа са инвалидитетом. Комитет ће се, по ступању на снагу Конвенције (након двадесете ратификације), састојати од 12 чланова, док ће након додатних шездесет ратификација број чланова Комитета бити повећан на 18. Чланови Комитета су независни експерти, које предлажу државе уговорнице и који се бирају у личном својству на период од четири године. Комитет је надлежан за разматрање извештаја држава уговорница о спровођењу Конвенције. Такође, Комитет је надлежан и за разматрање представки појединаца или група утврђених Опционим протоколом уз Конвенцију (види тачку 4). Комитет сваке две године подноси извештај о својим активностима Генералној скупштини Уједињених нација и Економско-социјалном савету Уједињених нација и може давати

предлоге и опште препоруке засноване на испитивању извештаја и информација примљених од стране држава уговорница.

У последњем делу Конвенције су садржане уобичајене одредбе за ову врсту међународних уговора које се односе на: одржавање конференција држава уговорница Конвенције, депозитара, потписивање, ратификацију као форму пристанка на обавезивање Конвенцијом, регионалне организације за интеграцију, ступање на снагу Конвенције, могућност изражавања резерви на Конвенцију, услове за подношење и усвајање амандмана на Конвенцију, повлачење из Конвенције и аутентичност текстова на званичним језицима Уједињених нација. Новина у овом делу садржана је у члану 49. Конвенције и односи на приступачни формат Конвенције, који узима у обзир специфичне потребе појединих категорија особа са инвалидитетом.

IV. ФИНАНСИЈСКИ ЕФЕКТИ

Потврђивање Конвенције о правима особа са инвалидитетом за Републику Србију неће произвести и додатне обавезе финансијске природе. Права која су садржана у Конвенцији о правима особа са инвалидитетом већ су загарантована позитивно-правним прописима Републике Србије.